

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen palvelutasopäätös 2021–2024

LAUSUNTOLUONNOSVERSIO

Sisällys

1. Yleistä	4
1.1 Johdanto	4
1.2 Toimintaa ohjaavat strategiat ja suunnitelmat	4
1.3 Palvelutasopäätöksen valmistelu ja riskianalyysi	6
1.4 Tiivis katsaus kauteen 2015 – 2020	12
2. Onnettomuuksien ehkäisy	14
2.1 Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden järjestäminen ja voimavarat	14
2.2 Palveluiden kuvaus, tavoitteet ja palvelutaso	14
2.2.1 Valvontatoiminta	14
2.2.2 Paloturvallisuuden itsearviointi	17
2.2.3 Paloriskiasumiseen liittyvät palvelut	18
2.2.4 Turvallisuuskoulutukset ja viestintä	20
2.2.5 Kemikaalivalvonta	23
2.2.6 Palontutkinta	24
2.2.7 Rakentamisen ja maankäytön ohjaus	26
2.2.8 Päivystävän palotarkastajan palvelut	27
2.2.9 Yhteistoiminta onnettomuuksien ehkäisemisessä	28
3. Pelastustoiminta	30
3.1 Pelastustoiminnan palveluiden järjestäminen ja voimavarat	30
3.2 Pelastustoiminnan toimintavalmius	31
3.2.1 Pelastustoiminnan henkilöresurssit ja muodostelmat	31
3.2.2 Pelastustoiminnan asemaverkko ja kalusto	33
3.2.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat	36
3.2.4 Pelastustoiminnan johtaminen ja tilannekeskustoiminta	38
3.2.5 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika	42
3.2.6 Yhteistoiminta pelastustoiminnassa	45
3.3 Toimintavalmiuden erityispiirteet	47
3.3.1 Sammutustoiminta	47
3.3.2 Sammutusvesijärjestelyt	48
3.3.3 Pelastaminen korkealta ja maanalaisista tiloista	49
3.3.4 Öljyvahingontorjunta sekä merellinen toiminta	50

3.3.5 Vaarallisten aineiden onnettomuudet ja CBRNE-uhat.....	53
3.3.6 Vesisukellusvalmius	54
3.3.7 Säteilyvaaratilanteisiin varautuminen	55
4. Kuntien varautumisen tukeminen	57
5. Ensihoito.....	59
6. Kehittämissuunnitelma	60
7. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika ja seuranta.....	64

1. Yleistä

1.1 Johdanto

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos vastaa pelastusalueellaan onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyvästä valvonnasta, ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä ja pelastustoiminnasta sekä ensihoidon tuottamisesta sairaanhoitoalueen kanssa sovitun mukaisesti. Lisäksi pelastuslaitos tukee alueensa kuntien varautumista ja varautuu poikkeusoloihin.

Pelastuslaitos kuuluu hallinnollisesti Porvoon kaupungin organisaatioon ja näin toimii Porvoon kaupunginvaltuuston ja Porvoon kaupunginhallituksen sekä Itä-Uudenmaan aluepelastuslautakunnan alaisuudessa. Pelastuslaitosta johtaa pelastusjohtaja. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen palveluntuotanto on jaettu toiminnallisesti neljään tehtäväalueeseen, joita ovat pelastustoimen johto, riskienhallinta, pelastustoiminta ja ensihoito.

Pelastuslain mukaisesti pelastustoimi päättää alueensa palvelutasosta kuntia kuultuaan. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Pelastuslaitos laatii palvelutasopäätöksen, jossa on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Itä-Uudenmaan aluepelastuslautakunta hyväksyy alueen riskien perusteella määritellyn pelastustoimen palvelujen vähimmäistason. Palvelutasopäätöksen valmistelun prosessi on kuvattu tarkemmin luvussa 1.3.

1.2 Toimintaa ohjaavat strategiat ja suunnitelmat

Kunnat vastaavat pelastuslain 24 §:n mukaisesti yhteistoiminnassa pelastustoimesta valtioneuvoston päättämällä pelastustoimen alueella. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos vastaa pelastustoimesta Askolan, Lapinjärven, Loviisan, Myrskylän, Porvoon, Pukkilan ja Sipoon kuntien alueella yhteistoimintasopimuksen mukaisesti.

Yhteistyö ja jatkuva kehitys ovat pienen organisaation elinehto jatkuvassa muutoksessa olevassa toimintaympäristössä laadukkaan ja kustannustehokkaan palvelun ylläpitämiseksi. Tästä syystä Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen keskeisin toiminnallinen tavoite on olla yhteistyökykyinen ja -hakuinen organisaatio.

Pelastuslaitoksen toimintaa ohjaavat useat kansalliset ja paikalliset strategiat ja suunnitelmat, kuten pelastustoimen strategia ja kuntien strategiat. Näiden linjausten ohjaamana ja organisaation omien tarpeiden perusteella pelastuslaitos määrittelee tässä palvelutasopäätöksessä strategiset linjaukset tulevalle päätöskaudelle.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen strategiset linjaukset vuodelle 2024:

- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos huomioi toiminnassaan ympäristöstä nousevat tarpeet ja vastaa niihin tarkoituksenmukaisella ja laadukkaalla palvelulla
- Työntekijöiden työhyvinvointiin ja työkyvyn ylläpitämiseen panostetaan kaikessa pelastuslaitoksen toiminnassa
- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on kriisinkestävä organisaatio, jonka jatkuvuus kaikissa oloissa on turvattu.
- Itä-Uudenmaan pelastuslaitos on muuntojoustava organisaatio, jonka toiminta on yhteisvastuullista
- Ihmisten arkielämän turvallisuutta edistetään monialaisesti panostamalla ihmisten omatoimiseen varautumiseen sekä parantamalla väestön turvallisuuden tunnetta

Lisäksi yleisenä toiminnan tavoitteena on ylläpitää vähintään edellisen palvelutasopäätöskauden palvelutaso.

Pelastustoimen strategian vuoteen 2025 visio on ”Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi – yhteistyössä”. Strategiassa pelastustoimen toiminta-ajatus kiteytyy seuraavasti: pelastustoimi parantaa yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa vähentämällä onnettomuuksia, vastaamalla pelastustoiminnasta, osallistumalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen, rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa, hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

Strategiassa on seitsemän kansallista tavoitetta, jotka ovat:

1. pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
2. pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan
3. pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteensovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
4. palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti
5. jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta
6. pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja
7. henkilöstö voi hyvin

Uudenmaan pelastuslaitokset; Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokset, tekevät tiivistä yhteistyötä kaikessa toiminnassaan. Yhteistoiminta perustuu yhteistoimintasopimukseen ja toimintaa ohjaavat pelastuslaitosten johtajat.

Pelastuslaitosten johtajat hyväksyvät vuosittain yhteistyön kehittämissuunnitelman neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrittävät kulloinkin voimassa olevat avaintavoitteet. Vuosina 2019-2020 toimintaa ohjaavat avaintavoitteet olivat asiakaspalvelun yhtenäistäminen Uudenmaan alueella, suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyyvyn parantaminen, palvelutason säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla sekä työhyvinvoinnin kehittäminen muuttuvassa toimintaympäristössä.

Yhtenä keskeisenä tavoitteena tulevalla palvelutasopäätöskaudella on Uudenmaan alueen yhteisen johtokeskuksen suunnittelu ja sen toiminnan käynnistäminen. Uudenmaan pelastuslaitokset ovat myös varautuneet mahdollisen sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen tuomiin muutoksiin pelastustoimen järjestämisessä Uudenmaan alueella. Keskeinen tavoite yhteistoiminnassa on huomioida, että palvelutaso pystytään pitämään vähintään nykyisellä tasollaan mahdollisista

muutoksista riippumatta. Uudenmaan pelastuslaitokset haluavat myös jatkossa olla ensihoitopalvelujen tuottaja yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa.

Sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma 2018–2021 (SM 19/2017) kokoaa yhteen keskeisimmät hallintoalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, jotka on johdettu sisäisen turvallisuuden selonteosta ja hallitusohjelmasta sekä hallitusohjelman puolivälitarkastelusta. Sisäministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet suunnittelukaudella 2018-2021 ovat sisäisen turvallisuuden palveluiden ja viranomaisten palvelukyvyyn turvaaminen koko maassa, kansallisen turvallisuuden varmistaminen sekä maahanmuuton pitäminen hallinnassa sekä samalla tukea työllisyyttä ja talouskasvua. Lisäksi kaikkiin edellisiin kohtiin liittyen toimintatapoja kehitetään ja palvelutasoa ylläpidetään digitalisaation ja uusien teknologioiden avulla.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (2019) **Osallistava ja osaava Suomi – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta** on kirjattu, että pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet. pelastuslaki on laadittu uudistettavan kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta. Ohjelmassa on mainittu myös, että pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuus yhtenäistetään sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin. Hallitus huolehtii myös koko maan kattavasta paloasemaverkostosta. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus pyrkii myös vahvistamaan pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistetaan tunnistuen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Hallitusohjelman mukaisesti pelastustoimen ja ensihoidon tiiviin yhteyden tuoma synergiaetu turvataan sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksessa. Viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö turvataan koko maassa. Tulevaisuuden laajakaistaisen viranomaisverkon (Virve) toimintaedellytykset varmistetaan huomioiden haavoittuvuudet ja riskitekijät.

Valtioneuvosto hyväksyi viimeisimmän **sisäisen turvallisuuden strategian** 5.10.2017. Strategiassa on määritelty sisäisen turvallisuuden strategiset linjaukset ja painopisteet, sekä laadittu konkreettisia toimenpiteitä sisältävä toimenpideohjelma. Strategian mukaisesti Suomi on maailman turvallisimaa maata elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Strategiaan sisältyy ennakointiosuus, jossa on kuvattu sisäiseen turvallisuuteen lähitulevaisuudessa vaikuttavat muutosvoimat.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 on valtioneuvoston periaatepäätös, joka yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja ohjaa hallinnonalojen varautumista. Strategiassa on kuvattu yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, niiden tavoitetila sekä kyseisiä toimintoja vaarantavia uhkamalleja ja niistä mahdollisesti aiheutuvia erilaisia häiriötilanteita. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on huomioitu erityisesti valmisteltaessa alueellista riskiarvioita, johon Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysi ja palvelutasopäätökset perustuvat.

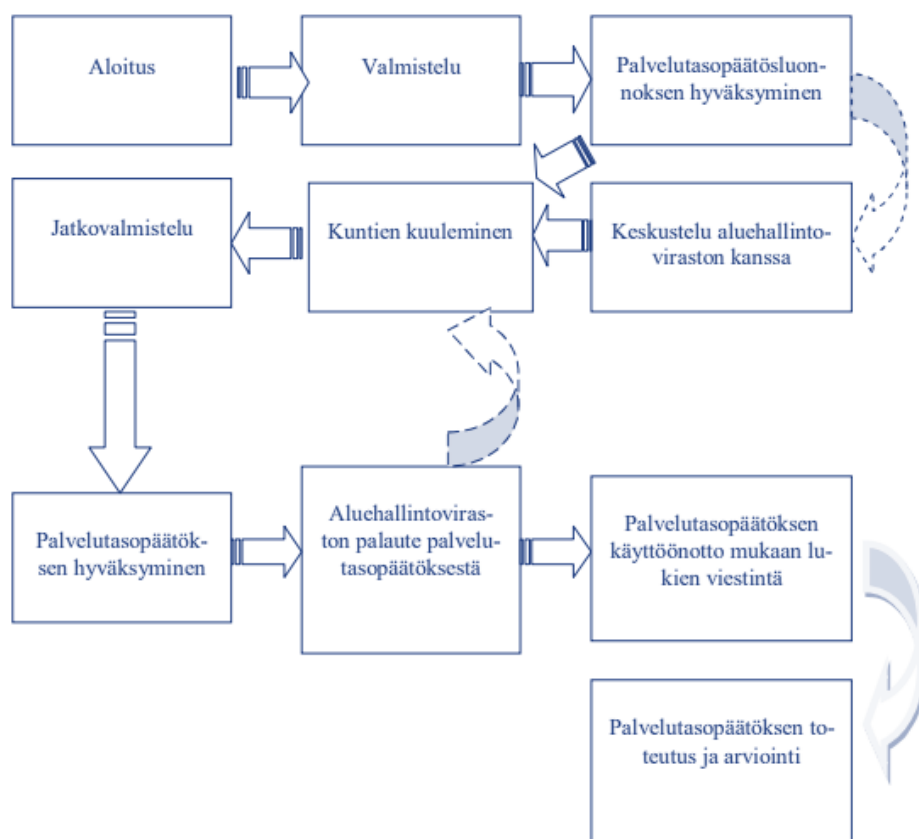
1.3 Palvelutasopäätöksen valmistelu ja riskianalyysi

Tämä palvelutasopäätös koskee Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen tuottamia palveluita vuosina 2021-2024. pelastuslain 27 §:ssä mainittujen pelastuslaitoksen lakisääteisten tehtävien lisäksi palvelutasopäätös kattaa myös muut kuin pelastuslain edellyttämät palvelut, joita Itä-Uudenmaan pelastuslaitos tuottaa. Ensihoidon palvelutaso määritellään sairaanhoitopiirin palvelutasopäätöksessä

ja yhteistoimintasopimuksissa. Ensihoitopalvelun tuottamisen periaatteet on kuvattu lyhyesti luvussa 5.

Palvelutasopäätös on valmisteltu noudattaen pelastuslakia (379/2011) ja sisäministeriön ohjeistuksia. Tarkemmin palvelutasopäätöksen rakenteesta, sisältövaatimuksista ja valmisteluprosessista on ohjeistettu sisäministeriön ohjeessa palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta (SM 17/2013). Pelastuslain mukaisesti alueen pelastustoimi päättää alueensa palvelutasosta kuntia kuultuaan.

Kuva. Palvelutasopäätösprosessi

Pelastuslain 28 §:n mukaan pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Tämä palvelutasopäätös perustuu Uudenmaan pelastuslaitosten (Helsinki, Itä-Uusimaa, Keski-Uusimaa ja Länsi-Uusimaa) yhteistyössä vuosina 2018-2020 valmistelevaan riskianalyysiin sekä siihen Itä-Uudenmaan pelastustoimen alueen osalta tehtyihin tarkennuksiin. Riskianalyysissä on esitetty toimintaympäristön kuvaus ja siinä tapahtuneet ja ennustettavat muutokset ja muutosvoimat, onnettomuustilastojen ja asiantuntija-arvioiden perusteella tunnistetut keskeiset uhkat ja riskit, joihin pelastuslaitosten tulee varautua, sekä arvio palvelutasosta suhteessa riskianalyysissä tunnistettuihin riskeihin.

Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston (PRONTO) tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysissä on nojaututtu viranomaisyhteistyössä laaditussa Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa tunnistettuihin riskiskenaarioihin ja tarkennettu niitä erityisesti pelastustoiminnan

näkökulmasta. Uudenmaan alueellinen riskiarvio laadittiin pelastustoimen johdolla vuonna 2018 ja se tarkentaa puolestaan kansallisessa riskiarviossa (2018) tunnistettuja riskiskenaarioita. Itäisen Uudenmaan uhkien erityispiirteet on kuvattu lyhyesti tämän luvun lopussa.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 2012) mukaisesti Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysissa on luokiteltu Uudenmaan alueen riskiruudut riskiluokkiin. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos käyttää palvelutasonsa mitoittamisessa Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysissa yhteisin kriteerein tehtyä riskiruudun luokittelua. Kriteerit on esitetty tarkemmin riskianalyysissä.

Palvelutasopäätöksessä määritellään toiminnan tavoitteet, palveluiden tuottamiseen käytettävät voimavarat sekä palveluiden taso (PeL 29 §). Palvelutasopäätöksessä tavoitteet, voimavarat ja päätetty palvelutaso on esitetty kunkin pelastuslaitoksen tuottaman palvelukokonaisuuden osalta erikseen. Palvelutaso ja toiminnalle asetetut tavoitteet perustuvat toimintaympäristön riskianalyysiin, toiminnoissa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin sekä edellisen palvelutasopäätöksen (2014–2020) seurantaan ja arviointiin.

Palvelutasopäätökseen tulee sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä (PeL 29 §).

Aluehallintoviraston tehtävänä on pelastuslain 85 § mukaisesti valvoa, että alueen pelastustoimen palvelutaso on riittävä. Jos palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määräajassa, aluehallintovirasto voi 105 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla velvoittaa alueen pelastustoimen saattamaan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.

Palvelutasopäätöksessä päätetty palvelutaso on esitetty kunkin pelastuslaitoksen tuottaman palvelukokonaisuuden osalta erikseen. Kehittämissuunnitelmassa (luku 6) on kuvattu sellaiset palvelutasoa koskevat päätökset, jotka aiheuttavat pelastuslaitoksella merkittävää voimavarojen tai toimintojen uudelleen kohdentamista tai kustannusvaikutuksia.

Pelastuslaitos seuraa palvelutasopäätöksen toteutumista ja arvioi toteutumisen perusteella, onko palvelutasopäätöstä tarpeen muuttaa palvelutasopäätöskauden aikana (SM 2012). Palvelutasopäätöksen seuranta on kuvattu luvussa 7.

Palvelutasopäätöksessä on käyty läpi pelastuslaitoksen tuottamat palvelut, kuvattu pelastuslain sekä sisäministeriön ohjeistusten mukaisesti palvelun nykytila ja edellisen palvelutasopäätöskauden arviointi, määritelty toiminnan tarpeiden arviointi sekä laadittu niiden pohjalta päätös palvelutasosta.

Palvelutasopäätöksen laatiminen aloitettiin valmistelijan toimesta maaliskuussa 2020. Samaan aikaan Suomessa käynnistynyt Covid-19 pandemia vaikutti valmisteluun ja suurin osa päätöksen valmistelutapaamisista pidettiin etäyhteyksillä.

Palvelutasopäätöksen valmistelu tehtiin tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen tehtäväalueiden vastuuhenkilöiden kanssa. Valmistelu eteni yksittäisten asiantuntijoiden haastatteluista suurempiin kokonaisuuksiin. Ajatuksia päätösvalmisteluun pyydettiin myös sopimuspälokunnilta.

Kuntajohtajien kanssa järjestettiin erilliset tapaamiset, joissa kartoitettiin kuntien tarpeita päätökseen. Kuntien kanssa käydyissä keskusteluissa erilaisia näkökulmia palvelutason riittävyyteen ja kehittämiseen. Nykyinen palvelutaso koettiin jossain kunnissa riittävänä, kun taas toisissa kunnissa oli tarpeita toimintavalmiuden parantamiselle.

Sopimuspalokuntien toiminnan edellytysten turvaaminen nousi esille yhden kunnan kanssa. Sopimuspalokuntien näkyvyyttä paikallisissa tapahtumissa toivottiin lisää. Ehdotus on hyvä ja sillä voidaan edistää palokuntien jäsenhankintaa.

Pelastuslaitoksen toimintaan ei tullut monia huomioita. Liikenneturvallisuushuolet nousivat keskusteluissa usein esille. Pelastuslaitoksen asiantuntijoita toivottiin myös mukaan aluesuunnitteluun ja kunnissa tehtävään arjen turvallisuustyöhön. Keskusteluissa nousseet asiat tuotiin tiedoksi tehtäväalueille ja ne on pyritty huomioimaan päätöksen valmistelussa.

Kuntien lakisääteinen kuuleminen toteutetaan syys-marraskuussa. Lausuntoluonnosversiosta pyydettiin lausunnot lisäksi alueen sopimuspalokunnilta sekä ammattijärjestöiltä. Palvelutasopäätös toimitetaan lausuttavaksi aluehallintovirastolle ja lausuntopalaute huomioidaan valmistelussa.

Pelastuslaitoksen johtoryhmän, kuntien ja aluehallintoviraston muutokset tullaan huomioimaan lopullisessa valmistelussa, jonka jälkeen palvelutasopäätös tuodaan aluepelastuslautakunnan hyväksyttäväksi lokakuussa.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueen erityispiirteitä

Pelastuslaitoksen toiminta-alueella asuu noin 100 000 asukasta. Väestömäärä on kasvanut joka vuosi palvelutasopäätöskaudella 2015–2020. Pelastusalue on tunnuksenomaisesti monipuolinen. Toiminta-alue on pääasiassa maaseutua. Harvaan asuttua maaseutua edustavat ainoastaan kolmen rannikkokunnan (Sipoo, Porvoo ja Loviisa) ulommat saaristoalueet. Alueella sijaitsee valtakunnallisella tasolla merkittäviä teollisuuskohteita. Erityisesti väestön ikääntyminen, pelastustoimialan nopea kehittyminen sekä vapaaehtoishenkilöstön saatavuuden heikkeneminen haastavat pelastuslaitoksen toimintaa lähitulevaisuudessa.

Pelastuslaitoksen riskianalyysiin muodostui väestörekisterikeskuksen tilastotietojen perusteella 152 ruutua (1 lk. 30 ruutua, 2 lk. 42 ruutua, 3 lk. ruutua 80). Vuoden 2015 tasoon nähden riskiruutujen määrä lisääntyi yhteensä 30:llä.

Rakennuspalojen määrä on suhteessa pelastustoimen tehtävien kokonaismassaan melko pieni, mutta yksittäisinä onnettomuuksina ne vaativat mittavan määrän resurssia tehtävän keston sekä tehtävän vaatimien henkilötyötuntien perusteella mitattuna (Uudenmaan riskianalyysi). Pelastuslaitoksella paikallisista olosuhteista huomionarvoiseksi nousee alueen kulttuurihistoriallinen rakennuskanta. Porvoon vanha kaupunki on nostettu Uudenmaan riskianalyysissä erityistä huomiota vaativaksi kohteeksi. Laajojen puutaloalueiden tulipaloriskit ovat muuhun asuttuun ympäristöön nähden poikkeuksellisia. Uudenmaan kulttuurikohteissa pelastustoimen toimintavalmius nostettiin keskeiseksi riskienhallintakeinoksi vain Porvoon vanhassa kaupungissa ja Tammisaaren puutaloalueella.

Liikenneonnettomuuksien osalta alueen uhkia ovat raskaan kaluston onnettomuudet, joihin liittyä mahdollinen vaarallisen aineen vuoto ja ketjukolarit. Tieliikenteen ruuhkautuminen kasvaa Porvoonväylän suunnalla maankäytön voimakkaan kasvun seurauksena (Porvoo – Helsingin seutu, liikenneyhteysselvitys 2050). Henkilövahinkojen osalta seurausten alapäähän sijoittuvia ketjukolareita sattuu Uudellamaalla kerran 10 vuodessa tai vähän useammin (Uudenmaan riskianalyysi).

Toimintavalmiuden suunnittelussa ja riskiluokituksen määrittelyssä huomioitavat erityiskohteet on määriteltä Uudenmaan riskianalyysissä. Määrittely on tehty yhteismitallisesti ja yhdenmukaisin kriteerein. Näitä kohteita ovat Itä-Uudellamaalla ulkoisen pelastussuunnitelmavelvoitteen piirissä olevat kohteet, vaarallisten aineiden käsittely- ja varastointikohteet, kriittisen infrastruktuurin kohteet,

yleisötapahetämaakohteet, poistumisturvallisuusselvitysvelvolliset kohteet sekä jo mainittu Porvoon vanha kaupunki. Eritäiskohteen perusteella pohjariskitasosta korotettuja riskiruutuja pelastuslaitoksen alueella on 34 kappaletta.

Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa on kuvattu 14 erilaista onnettomuus- ja häiriötilannetta esimerkkeinä sellaisista alueellisesti merkittävistä riskeistä, joiden hallitseminen edellyttää normaalista poikkeavaa toimintaa. Kaikki kuvatut skenaariot ovat mahdollisia itäisellä Uudellamaalla. Skenaariot toteutuessa toisen pelastuslaitoksen alueella olisi niillä todennäköisesti vaikutusta myös Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen toimintavalmiuteen pelastuslaitosten keskinäisen avunannon kautta.

Uudenmaan alueellisessa riskianalyysissä on kuvattu seuraavat suuronnettomuusskenaariot, joiden uhka sijoittuu erityisesti itäiselle Uudellemaalle.

- nopeahkosti syntyvä laaja tulva asutuskeskuksessa tai sen läheisyydessä
- vakava kemikaali- tai räjähdysonnettomuus
- vakava maantieliikenteen onnettomuus
- suuri, laajasti yhteiskuntaan vaikuttava onnettomuus kriittisen infrastruktuurin kohteessa
- vakava ydinvoimalaitosonnettomuus.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien määrä on Uudellamaalla suhteessa teolliseen varastointiin ja käsittelyyn hyvin pieni. Syyksi voidaan arvioida kemikaalien teollisen käsittelyn hyvä turvallisuustaso. Toiminta-alueen erityistä vaaraa aiheuttavissa kohteissa tapahtuvan vakavan kemikaali- tai räjähdysonnettomuuden vaikuttavuus olisi merkittävä ihmisille, ympäristölle ja omaisuudelle. Toteutuessaan tällä olisi myös valtakunnallisesti merkittäviä seurannaisvaikutuksia.

Onnettomuuskehityksen seuranta

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuushkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi, niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella onnettomuuskehityksen seuranta toteutetaan pääosin palontutkintaryhmässä (kohta 2.2.6). Seuranta painottuu pääasiassa rakennuspaloihin ja maastopaloihin. Lisäksi onnettomuushkien määrää ja syitä on seurattu ja arvioitu tarkemmin automaattisten paloilmotusten kohdalla.

Tehdyn seurannan tulokset julkaistiin palontutkinnan vuosikertomuksissa ja erillisissä raporteissa. Keskeisiä laajoja selvityksiä ovat olleet esimerkiksi vuosien 2016 ja 2019 palokuolemaan tai henkilövahinkoon johtaneiden tulipalojen erityistutkinnat, sekä Viljankuivaamopalot 2017 -selvitys. Viljankuivaamoja koskeva selvitys toteutettiin valtakunnallisena.

Seurannasta saatu tieto on hyödynnetty palvelutasopäätöksen valmistelussa sekä toiminnan kehittämisessä yleisesti. Tutkintojen johtopäätöksistä saadut suorat kehittämistoimenpiteet kirjataan erillissuunnitelmiin ja toimintaohjeisiin vuosittain.

Esityksiä muille viranomaisille tai muille tahoille tehtiin muun muassa vuoden 2019 erityistutkinnasta kuntien sosiaaliviranomaisille, sekä viljankuivaamopaloja koskevasta selvityksestä maanviljelijöille

tiedotusvälineiden kautta. Tietoa onnettomuustilastoista jaettiin myös paikallisten turvallisuustyöryhmien kautta.

Tähän palvelutasopäätökseen on lisätty tarvearvioita edellisen palvelutasopäätöskauden onnettomuus seurannan pohjalta seuraaviin palveluihin: sammutustoiminta, paloriskiasumisen palvelut, valvontatoiminta sekä turvallisuuskoulutukset ja turvallisuusviestintä.

Määrällisesti onnettomuuskehitys on pysynyt stabiilina edellisellä palvelutasokaudella. Pelastustoimella on vuosittain lukumääräisesti eniten ensivastetehtäviä, joiden määrä on lievässä nousussa edelliseen palvelutasopäätöskautteen verrattuna (2010-2014 noin 500 tehtävää/vuosi). Liikenneonnettomuuksien tehtävämäärä on pysynyt vuositasona samana, noin 300 tehtävää per vuosi. Vuonna 2017 Kiira-rajuilma aiheutti lähes 200 vahingontorjuntatehtävää.

Rakennus-, maasto-, liikenneväline- ja muiden tulipalojen määrä on pysynyt tasaisena. Rakennuspalojen määrässä on edelliseen päätöskautteen verrattuna pientä laskua (vuosina 2010-2014 oli keskimäärin 46 rakennuspaloa vuodessa, 2015-2019 keskimäärin 35). Keskivertoa lämpimämpi ja kuivempi kesä lisäsi maastopalojen määrää vuonna 2018.

Tulipalojen yleisin aiheuttaja on ihminen tai kone/laitte. Koneen tai laitteen ollessa palon aiheuttajana, syynä usein on vika tai huollon laiminlyönti. Myös koneen tai laitteen huolimaton käyttö on merkittävä tulipalon syttymissyy. Ihmisen tahallisuus tai tulen huolimaton käyttö on kuitenkin tilastollisesti suurin tulipalojen aiheuttaja. Yleisimmissä syttymisissä tai syttymisiden lukumääräisissä suuruusluokissa ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen palvelutasopäätöskautteen nähden. Tulipalojen syttymisiä on analysoitu tarkemmin palontutkinnan vuosiraporteissa

Pelastustoimen tehtävät vuosittain						
Onnettomuustyyppi	2015	2016	2017	2018	2019	Yhteensä
Rakennuspallo	33	32	43	32	39	179
Rakennuspalovaara	65	52	68	55	67	307
Maastopalo	48	56	74	95	75	348
Liikennevälinepalo	49	53	40	47	60	249
Muu tulipalo	51	49	64	44	43	251
Liikenneonnettomuus	302	303	344	286	335	1 570
Öljyvahinko	51	53	62	61	52	279
Vaarallisten aineiden onnettomuus	16	5	11	12	10	54
Autom. palo ilmoittimen tarkastus-/varmistustehtävä	223	253	219	229	289	1 213
Palovaroittimen tarkastus-/varmistustehtävä	18	35	24	34	31	142
Muu tarkastus-/varmistustehtävä	341	282	279	302	302	1 506
Ensivastetehtävä	663	589	736	822	650	3 460
Ihmisen pelastaminen	48	44	42	58	59	251
Eläimen pelastaminen	66	84	73	70	98	391
Vahingontorjuntatehtävä	211	174	512	221	132	1 250
Avunantotehtävä	173	225	173	154	127	852
Virka-aputehtävä	20	20	39	26	39	144
Yhteensä	2 378	2 310	2 803	2 548	2 412	12 451

Vuosi	Tahallaan sytytetty palo	Ruuanvalmistus	Roskien, risujen poltto	Nuotio, grilli	Tulitikkua, muu tulentekoväline	Savuke tai muu tupakka-aine	Sähkölaitteen tai -asennuksen vika, häiriö tai huollon laiminlyönti	Koneen tai laitteen vika, häiriö tai huollon laiminlyönti	Kuuma tai hehkuva esine tai tuhka	Nokipalo	Muu syy	Ei voida arvioida	Yhteensä
2015	20	26	13	11	13	7	20	37	6	8	11	27	241
2016	23	12	12	10	10	9	34	29	10	10	10	28	240
2017	31	23	23	9	14	7	36	27	13	13	13	23	289
2018	30	22	8	25	7	5	19	26	13	9	14	27	271
2019	21	15	17	13	8	9	28	59	8	12	5	33	281
Yhteensä	125	98	73	68	52	37	137	178	50	52	53	138	1 322

Taulukko. Arvio tulipalon sytymissyystä 2015-2019, poimintana tilaston 10 yleisintä syytä

1.4 Tiivis katsaus kauteen 2015 – 2020

Pelastuslaitoksen edellisen palvelutasopäätöksen keskeisimmät kehityskohteiksi nimettiin seuraavat asiat:

- toiminnan jatkuvuuden turvaaminen ja suuronnettomuusvalmiuden parantaminen
- asiakkaiden omatoimisuuden lisääminen
- henkilöstön osaamisen ja työhyvinvoinnin varmistaminen
- palvelujen tuottaminen kustannustehokkaasti ja laadukkaasti

Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana valmisteltiin maakuntauudistusta, jonka myötä Uudenmaan neljä pelastuslaitosta olisivat muodostaneet yhden maakunnallisen pelastuslaitoksen. Uudistuksen valmistelu keskeytettiin maaliskuussa 2019. Tällä hetkellä Helsingin ja Uudenmaan osalta on valmisteltu erilliskäytäntöä sosiaali- ja terveystoimen uudistuksesta, johon myös pelastustoimi sisältyisi.

Viime vuosina pelastuslaitos on palvelutasopäätöksen mukaisesti kehittänyt suuronnettomuus- ja poikkeusolojen valmiuksiaan toimintaympäristön muutokset huomioiden. Pelastuslaitoksella on ollut säännöllistä viranomaisyhteistyötä erityisesti poliisin, Säteilyturvakeskuksen, terveys- ja sosiaaliviranomaisten, Suomen ympäristökeskuksen, Rajavartiolaitoksen ja Puolustusvoimien kanssa. Läheistä yhteistyötä on ollut lisäksi Neste Oyj:n ja Fortum Power and Heat Oy:n kanssa.

Vuodesta 2016 alkaen pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän tavoitavuuden ja toteuman mittarina käytettiin turvallisuuskoulutuksissa tavoitettujen henkilöiden määrää. Aikaisempien vuosien turvallisuusviestintätilastoihin perustuen tavoitteena on ollut, että turvallisuuskoulutuksella tavoitetaan vähintään 3000 henkilöä eli noin 3 % alueen väestöstä vuosittain. Turvallisuuskoulutus voi olla esimerkiksi alkusammutuskoulutus, turvallisuusaiheinen luento tai turvallisuuskävely. Turvallisuuskoulutuksen tavoitteet ovat edellisen kauden osalta täyttyneet.

Vuoden 2016 alusta alkaen otettiin käyttöön myös päivystävä palotarkastaja -palvelu. Palvelun kautta on sen käynnistämisestä alkaen suoritettu noin 1000 asiakaspalvelutehtävää vuosittain.

Pohjois-Sipoon Bastukärin alueelle valmistui vuonna 2018 päivittäistavaroiden logistiikkakeskus, jonka pinta-ala on 200 000 kerrosneliömetriä ja tilavuutta 3,5 miljoonaa kuutiometriä. Keskus rakennettiin vuonna 2012 valmistuneen käyttötavaroiden logistiikkakeskuksen yhteyteen.

Vuonna 2020 perustettiin kaksi uutta päällystövirkaa uuteen Pelastustoimen johto -tehtäväalueeseen. Hallintosihteerin toimen tilalle perustettiin hallintopäällikön virka, jonka tehtävänä on toimia pelastuslaitoksen keskitettyjen palveluiden esimiehenä ja vastata mm. pelastuslaitoksen talous- ja henkilöstöhallinnosta kokonaisuutena. Lisäksi perustettiin kehittämisspäällikön virka, jonka tehtävänä on toimia kehittämistä ja yhteistoimintaa koordinoivana tahona, koota hankkeiden hyötyjä ja valvoo, että ne saadaan jalkautettua jokapäiväiseen toimintaan.

Edellisellä päätöskaudella Porvoon talousarviossa pelastuslaitokselle asetetut sitovat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet täysimääräisesti.

Sitovat toiminnan ja talouden tavoitteet	Toteutuminen 2017	Toteutuminen 2018	Toteutuminen 2019
Toimintavalmiusaika / pelastustoiminnan keskimääräisen toimintavalmiusajan täytyminen prosentteina, 80 %	95 %	95 %	95 %
Vakituiseen, sivutoimisiin ja sopimuspalkokuntiin kuuluvien henkilöstön määrän ja toimintakyvyn ylläpitäminen / vakituiseen, sivutoimisen ja sopimuspalkokuntien savusukeltamiseen kykenevän henkilöstön määrä, 220 henkilöä	220	173	208
Pelastusalueen valvontasuunnitelman mukaisten suoritteiden kokonaismäärä / vuosi, 3500 suoritetta	4 132	3 909	4013
Turvallisuuskoulutusta saaneiden henkilöiden lukumäärä, 3000 henkilöä	3 605	3 516	3439

Edellisen palvelutasopäätöksen keskeisimpä tavoitteita on edistetty ja tavoitteisiin on monelta osin päästy. Tavoitteiden saavuttamiseksi työtä tulee erityisesti jatkaa pelastuslaitoksen jatkuvuuden suunnittelussa ja turvaamisessa. Nimetyt kehityskohteet ovat luonteeltaan sellaisia, että niiden ylläpitämiseksi on tehtävä työtä jatkuvasti. Esimerkkinä tästä on asiakkaiden omatoimisuuden lisääminen, joka huomioidaan myös tässä palvelutasopäätöksessä onnettomuuksien ehkäisyn palvelutason määrittelyssä.

2. Onnettomuuksien ehkäisy

2.1 Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden järjestäminen ja voimavarat

Pelastuslaitoksen vastuulla olevan valvonta- ja onnettomuuksien ehkäisytöiminnan tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen onnettomuuksien torjuntaan sekä ihmisten asianmukainen toiminta onnettomuus- ja vaaratilanteissa ja onnettomuuksien seurausten rajoittamisessa (PeL 27§). Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn palveluntuotanto kuuluu Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella riskienhallinnan tehtäväalueen, jossa toteutetaan pääsääntöisesti pelastuslain mukaiset valvonta- ja turvallisuusviestintäpalvelut, asiantuntijapalvelut, palontutkinta sekä kemikaalilainsäädännön mukainen valvonta. Valvontatoimenpiteet ja niiden toteutumisen seuranta määritellään vuosittain pelastuslain 79 §:n mukaisessa valvontasuunnitelmassa.

Riskienhallinnan palvelutuotannon resurssien käyttö suunnitellaan pelastuslain mukaisen valvontasuunnitelman sekä muiden tehtäväalueen suunnitelmien laadinnan yhteydessä. Suunnitelmissa määritellään toiminnan vuosittaiset tavoitteet ja menettelytavat sekä näihin varattavat resurssit. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen riskienhallintaan on osoitettu henkilöstöresursseja 12 henkilötyövuotta, joihin sisältyvät, sekä eri valvonta- ja asiantuntijapalvelut, että turvallisuusviestintä- ja koulutuksen resurssit. Pelastuslaitoksen pelastustoiminnan henkilöstö osallistuu tarvittaessa yksittäisiin riskienhallinnan valvontatehtäviin sekä turvallisuusviestintään. Turvallisuusviestintää ja koulutuksia toteutetaan lisäksi sopimuspalokuntien resursseilla.

Pelastuslaitoksen riskienhallinnan tehtäväalueen toiminnan lähtökohtana on laadukas ja oikeamuotoinen asiakaspalvelu, jota edistetään jatkuvalla toiminnan kehittämisellä. Keskeisimpinä tavoitteina toiminnan laadulliselle kehittämiselle on toiminnan yhdenmukaistaminen ja aktiivinen yhteistyö sekä pelastuslaitoksen sisällä että sen ulkopuolella. Kehitystyöhön osallistuu riskienhallinnan koko henkilöstö erilaisten alueellisten ja valtakunnallisten edustusten, sekä organisaation sisäisten projektien kautta. Toiminnan kehittämiseksi käytetään riskienhallinnassa noin kolmasosa työpanoksesta. Panostusta kehittämiseen pidetään toiminnan edellytyksenä, ja sen avulla kyetään vastaamaan muuttuviin tarpeisiin sekä ylläpitämään henkilöstön osaamista.

2.2 Palveluiden kuvaus, tavoitteet ja palvelutaso

2.2.1 Valvontatoiminta

Nykytila ja edellisen kauden tavoitteet

Pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn valvontatoiminta perustuu pelastuslain 78 §, jossa määritellään tehtäväksi valvoa pelastuslain toisen ja kolmannen luvun velvoitteiden toteutumista. Valvontatoimintaa Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella toteutetaan käytännössä tekemällä säännöllisesti palotarkastuksia määräaikaaisesti valvottaviin kohteisiin, sekä epäsäännöllisiä

valvontasuoritteita esimerkiksi yleisötapahumiin, uudisrakennuksiin ja paloriskiasuntoihin. Epäsäännöllistä valvontaa suoritetaan sekä kohdekäynteinä, että asiakirjavalvontana. Keskeisimpänä tavoitteena valvonnalla on ennaltaehkäistä onnettomuuksia edistämällä asiakkaiden turvallisuusosaamista, organisaatioiden turvallisuuskulttuuria, sekä valvomalla lakisääteisen turvallisuustason toteutumista. Lisäksi valvontatoiminnalla pyritään varmistamaan pelastustoiminnan ja ensihoidon toimintaedellytykset onnettomuustilanteessa.

Määräaikainen valvontatoiminta käsittää erityiskohteiden lisäksi yli kahden asunnon asuinkiinteistöt. Epäsäännölliseen valvontaan kuuluvat määräaikaiskohteiden jälkivalvonta, yleisötapahumien valvonta, erheellisten paloilmoitusten seuranta ja laskutus, poistumisturvallisuusselvitysten laatimisen ohjaus ja pyydetty ylimääräiset palotarkastukset. Sekä määräaikainen, että epäsäännöllinen, valvonta sisältävät neuvontaa ja ohjausta lakisääteisten velvoitteiden toteuttamisesta esimerkiksi pelastussuunnitelman laadinnassa. Muita valvontatoimintoja ovat uudisrakennuksiin tehtävät erityiset palotarkastukset ja näistä annettavat lausunnot ja paloriskikohteisiin liittyvät palvelut. Lisäksi näihin luetaan paloturvallisuuden itsearviointi. Näitä kaikkia käsitellään tässä palvelutasopäätöksessä omina palvelukokonaisuuksinaan. Valvonnan vuosittaiset perusteet, valvontamuodot ja prosessit määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa.

Edellisellä palvelutasokaudella valvontatoiminnan tavoitteeksi määriteltiin valvontasuunnitelmassa kirjattujen tavoitteet suorittaminen täysmääräisesti sekä valvontatyöhön liittyvien hallinnollisten menettelytapojen täsmällisyys ja laadukkuus. Tavoitteiden täysimääräisyyttä seurataan valvontasuunnitelman mukaisesti vuosittain Porvoon kaupungin talousarvioseurannan yhteydessä sekä kuukausittain tehtäväalueen palaverissa. Talousarvioseurannassa seurataan kaikkien valvontatoimenpiteiden kehittymistä sekä turvallisuusviestintätavoitteiden toteutumista. Määrälliset tavoitteet ovat täyttyneet edellisellä palvelutasopäätöskaudella vähintään 95 %. Edellisten vuosien toteuma kirjataan vuosittain valvontasuunnitelmaan.

Valvontakohteiden valvontavälien määräytymistä on kehitetty pelastuslaitoksella sisäisesti niin, että kohteiden omaehtoisella turvallisuustason parantamisella voidaan tietyin yhdenvertaisin kriteerein harventaa tarkastusväliä. Mahdollisuus valvontavälin harventamiseen ei kuitenkaan johtanut valvontavälien muutoksiin tai vuosittain valvottavien kohteiden määriin.

Tarpeiden arviointi

Toiminta-alueen uhkiin ja edellisellä palvelutasopäätöskaudella syttyneiden tulipalojen syihin perustuen pelastuslaitoksen valvontatoiminnan ja turvallisuusviestinnän keskeisimmäksi tavoitteeksi nimetään pelastuslain 27 § mukaisen omatoimisen varautumisen edistäminen. Tavoitteen määrittelyllä ei suljeta pois muiden lakisääteisten tehtävien toteuttamista.

Asumisen turvallisuuteen liittyvissä palveluissa palvelutuotantoa tulee kehittää ja sen vaikuttavuutta lisätä, koska suuri osa onnettomuuksista ja palokuolemista tapahtuu kodeissa. Valvontatoiminta asunto-osaakeyhtiöissä ja näitä vastaavissa kohteissa kohdistuu kiinteistöjen yleisiin tiloihin. Kerros- ja rivitalojen valvontakäynneillä tulisi pystyä vaikuttamaan nimenomaisesti asumisen turvallisuuteen rakennuksen yleisiä tiloja unohtamatta, esimerkiksi valvonnalla tapahtuvan turvallisuusviestinnän keinoin. Tämän edistämiseksi eri yhteistyökanavia tulee aktiivisesti käyttää esimerkiksi isännöintitoimistojen ja kuntien asumispalveluyksiköiden suuntaan.

Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisessä riskianalyysissä Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella on yhteisten määrittelyjen perusteella nimetty erityistä tarkastelua vaativia kohteita 36 kappaletta.

Merkittävimmän riskin näistä kohteista muodostavat ulkoisen pelastussuunnitelmavelvoitteen piirissä olevat erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet, joita itäisellä Uudellamaalla on kolme. Kohteista Kilpilahden teollisuusalue, sekä Fortum Power and Heat Oy:n Loviisan ydinvoimalaitos ovat valtakunnallisesti merkittäviä teollisuuskohteita, joiden suuronnettomuusvaarat ovat vaikuttavuudeltaan laajoja. Riskienhallinnan valvontatoiminta toteutetaan näihin kohteisiin lakisääteisesti, yhteistyössä muiden valvovien viranomaisten kanssa. Potentiaalisesti laajalle alueelle leviävien seurausten vuoksi omatoiminen varautuminen korostuu suuronnettomuusvaarallisten kohteiden ympäristössä. Tästä syystä omatoimisen varautumisen taso on riittävästi huomioitava alueelle tehtävässä valvonnassa. Lähialueen valvonnan ja turvallisuusviestinnän tarvemäärittelyjen tulee perustua jatkossa vahvemmin pelastustoiminnan toimintaedellytyksien edistämiseen. Lisäksi erityisten riskikohteiden osalta säädökset velvoittavat muita viranomaisia ja muita tahoja nykyistä voimakkaammin yhteistyöhön onnettomuusriskien vähentämiseksi, joten viranomaisyhteistyön tulee olla jatkuvaa ja laaja-alaista.

Porvoon vanha kaupunki on keskeinen riskikohde paitsi merkittävänä kulttuurikohteena myös asumisen turvallisuuden näkökulmasta. Alueen valvonta toteutetaan nykyisessä suunnittelussa samoilla periaattein, kun minkä tahansa muun asuinalueen valvonta. Porvoon vanhan kaupungin valvontamenetelmiä on kehitettävä paremmin kohteen riskejä vastaavaksi. Valvonnalla on ensisijaisesti tuettava asukkaiden omatoimista varautumista. Alueen valvonnassa on huomioitava myös alueen historiallisen rakennustavan tuomat haasteet palojen ennaltaehkäisyssä sekä pelastustoiminnan edellytyksissä.

Suurten yleisötilaisuuksien (tapahtumassa yli 1000 henkilöä läsnä yhtäaikaaisesti) määrä toiminta-alueella on vähäinen. Tapahtumaturvallisuuden asiantuntijatoiminta liitetään tulevalle kaudella osaksi riskienhallinnan valvonnan tiimiä. Suurten yleisötapahtumien valvonnassa noudatetaan kansallisia ja Uudenmaan pelastuslaitosten suosituksia. Valvonta toteutetaan pääasiassa viranomaisyhteistyönä jossa keskeisinä yhteistyötahoina ovat TUKES, Poliisi, ympäristöterveydensuojelu ja rakennusvalvonta. Tapahtumanjärjestäjän ohjaaminen ja valvonnan yhteistyö on aloitettava sitä aikaisemmin, mitä suuremmasta tapahtumasta on kyse. Valvonnan resursoinnissa huomioidaan osallistujamäärän lisäksi myös tapahtuman erityisriskit, kuten erityistehosteiden käyttäminen tai kuluttajalle vaaralliset palvelut.

Kaiken valvontatyön osalta panostetaan selkeään sekä oikeamuotoisen ja -aikaisen asiakaspalvelun toteutumiseen. Tämän toteutumista edistetään yhteisen valvontaprosessin kehittämistyöllä ja organisaation sisäisellä toiminnan kehittämisellä. Lisäksi asiakaspalautetta seurataan ja se huomioidaan toiminnan kehittämisessä.

Vuosittain tehtävässä valvontasuunnittelua pyritään yhdenmukaistamaan muiden Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa asiakkaiden yhdenvertaisen palvelun tuottamiseksi. Suunnittelun on oltava riskiperusteista ja siinä on otettava huomioon sekä henkilö-, että omaisuusriskit ja kulttuuriarvot. Suunnittelussa huomioidaan riittävällä tasolla myös kansallisten asiantuntijaryhmien ja Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistyön tuottama tieto.

Epäsäännöllisen valvonnan keskeisenä suunnitteluperusteena on hyvän hallinnon toteutuminen, muun muassa viranomaisten yhteistyöllä ja asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelulla. Epäsäännöllisessä valvonnan valvontamäärien mahdollisimman hyvällä laskennallisella ennakkoinnilla huolehditaan siitä, ettei hallintomenettelyissä tule aiheutonta viivytystä.

Tarvittaessa valvontatoimintaa sopeutetaan palvelutason ylläpitämiseksi. Valvonnan sopeuttamisella tarkoitetaan muun muassa vaihtoehtoisten valvontakeinojen ja -menetelmien käyttämistä tai

valvonnan eri osa-alueiden tai valvontakohteiden priorisoimista, mikäli palvelutason ylläpitäminen jollain tai joillain valvonnan osa-alueilla on käytännössä mahdotonta tavanomaisin keinoin, esimerkiksi poikkeusolojen tai vakavan häiriötilanteen vuoksi.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslain 27 §:n mukaisen valvonnan tavoitteet määritellään vuosittain valvontasuunnitelmassa.
- Kehitetään valvonnan prosesseja osana kansallista sekä Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistyötä.
- Valvontasuunnitelmassa määriteltyt vuosittaiset tavoitteet saavutetaan suunnitelmassa määriteltyjen toimintatapojen mukaisesti.
- Kehitetään valvontamenetelmiä kansallisesti merkittävien riskikohteiden valvontaan. Kirjataan menettelyt valvontasuunnitelmaan.
- Kehitetään toimintaympäristöön sopivia valvontamenetelmiä Porvoon vanhan kaupungin valvontaan. Kirjataan menettelyt valvontasuunnitelmaan ja tarvittaessa turvallisuusviestintäsuunnitelmaan.
- Edistetään turvallisuusviestinnän keinojen käyttöä asumiseen liittyvässä valvonnassa. Kirjataan menettelyt valvontasuunnitelmaan.
- Valvotaan yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmia. Suoritetaan valvontakäyntejä yleisötapauksiin riskiperusteisesti. Perusteet valvontakäynnin suorittamiselle määritellään valvontasuunnitelmassa.
- Suuronnettomuusvaarallisten kohteiden lähialueiden valvonnassa on kyettävä ja osattava ottaa huomioon pelastustoiminnan tarpeet sekä omatoimisen varautumisen taso. Asia huomioidaan valvontarekisterissä ja tarvittaessa valvontasuunnitelmassa sekä turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.
- Valvontasuunnitelman valvontavälit ja valvontamäärät suunnitellaan kohteiden henkilö-, omaisuusriskiä sekä kulttuuriarvojen pohjalta. Suunnitteluperusteiksi voidaan ottaa alan asiantuntijaryhmien tuottamaa uutta tietoa kesken päätöskauden.

2.2.2 Paloturvallisuuden itsearviointi

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Omakotitalojen (yhden tai kahden asunnon asuinrakennus) valvonta toteutetaan paloturvallisuuden itsearviointijärjestelmällä. Itsearviointissa omistaja tai haltija arvioi elinpiirinsä turvallisuustason itsenäisesti ja toimittaa raportin tehdyistä havainnoista pelastuslaitokselle. Pientalon itsearviointilomake ja pientalon paloturvallisuusopas lähetetään vuosittain ennalta suunnitelluille

alueille. Palauttamattomien lomakkeiden sekä lomakkeisiin ilmoitettujen tietojen perusteella pelastuslaitos kohdentaa valvontatoimenpiteitä ja turvallisuusviestintää.

Vuosittaiset paloturvallisuuden itsearviointikohteet on jaettu postinumeroalueittain siten, että kysely kohdistuu noin 2200 kiinteistöön vuosittain. Tällä vuosittaisella kohdemäärällä tavoitetaan kaikki pienkiinteistöt 10 vuoden aikana vuoteen 2025 mennessä.

Edellisen palvelutasopäätöskauden osalta itsearvioinnin määrällisiin tavoitteisiin on päästy vähintään 96 % tasolla. Haasteena toiminnassa on valvontatoimenpiteiden ja viestinnän vaikuttavuus. Vaikuttavuuden haasteena on erityisesti kohteiden tavoittaminen. Edellisellä kaudella pelastuslaitos on siirtynyt itsearvioinnin osalta sähköiseen asiointiin kirjetoimituksen rinnalla.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Paloturvallisuuden itsearvioinnin palautettujen lomakkeiden perusteella tehtävää valvonnan ja turvallisuusviestinnän kohdistamista tulee edelleen kehittää. Valvontaa tullee jatkossakin kohdistaa niihin kohteisiin, joissa itsearviointi on jäänyt suorittamatta tai siinä on havaittu puutteita. Itsearvioinnin vastauksissa ilmenevien tietojen, sekä pelastuslaitoksen muun riskitiedon perusteella on tehtävä tarkempaa riskianalyysiä. Sen avulla turvallisuusviestinnän sisältö ja valvontakeinot voidaan sovittaa entistä paremmin uhkia vastaaviksi.

Kohdekäynteinä valvottavien itsearviointikohteiden osalta ihmisten tavoittamista tulee edistää. Toiminnan haasteena nykytilanteessa on valvontakäyntien ajoittumien ihmisten työssäoloaikoihin.

Päätös palvelutasosta

- Valvontasuunnitelmassa määritellään paloturvallisuuden itsearviointia koskevat alueet. Suunnitteluperusteena käytetään koko toimia-alueen itsearviointikohteiden 10 vuoden kiertoa.
- Valvontasuunnitelmassa määritellään itsearviointijärjestelmän perusteella toteutettavat valvontatoimenpiteet ja niiden suoritelmäärät.
- Kehitetään itsearvioinnista saatavan tiedon perusteella tehtävää riskianalyysiä.

2.2.3 Paloriskiasumiseen liittyvät palvelut

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslain 42 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten, alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. Julkisten toimijoiden velvollisuuksiin kuuluu pelastuslain perusteella tehdä ilmoitus, mikäli he työssään havaitsevat ilmeisen palon tai muun onnettomuusvaaran (onnettomuusvaarailmoitus).

Onnettomuusvaarailmoituksia tehdään pääsääntöisesti asuinrakennuksista. Joitakin ilmoituksia tehdään myös julkisissa tiloissa havaituista riskeistä tai asioista, jotka kuuluvat toisen viranomaisen toimivaltaan. Pelastuslaitoksen valvontaan kuuluvat ilmoitukset käsitellään epäsäännöllisillä valvontamenetelmillä, kuten ylimääräisinä palotarkastuksina tai asiakirjavalvontana. Toiselle

viranomaiselle kuuluvat asiat siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle. Asumisen turvallisuutta koskeissa tapauksissa ilmoituskohteita käsitellään paloriskiasuntaina.

Asuinrakennuksista tehtävät ilmoitukset liittyvät yleensä asunnon suureen tavaramäärään, henkilön riskialttiiseen toimintaan (tulen käsittely ym.) tai viallisiin sähkölaitteisiin. Lisäksi ilmoituksen syynä voi olla henkilön toimintakyky tai kiinteistön rakenteellinen vaurio. Tarkoituksenmukaisin valvontatapa (asiakirjavalvonta, valvontakäynti tai neuvonta) päätetään asian selvittelyssä ilmoittajalta ja asianosaisilta saatavien tietojen perusteella.

Paloriskiasuntojen valvonnan keskeinen tavoite on vaikuttaa rakennuksessa asuvien toimintaan ja siten ehkäistä palokuolemia. Tavoitteen saavuttamiseksi valvontatoiminnassa on keskeistä viranomaisyhteistyö. Keskeisiä yhteistyöviranomaisia ja muita tahoja ovat sosiaalitoimi, rakennusvalvonta, ympäristöterveydenhuolto sekä kotipalvelut ja kotisairaanhoido.

Onnettomuusvaarailmoitukset ohjataan päivystävälle palotarkastajalle, joka tekee ilmoituksen perusteella tilannearvion ja käynnistää asian käsittelyn. Pelastusviranomaisen riskinarvioon perustuen kohteisiin toteutetaan valvontakäyntejä, pääsääntöisesti ylimääräisiä palotarkastuksia. Paloriskiasumiseen liittyviä valvontakäyntejä suorittaa koko riskienhallinnan henkilöstö.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Kuolemaan johtaneista tulipaloista yli 90 prosenttia tapahtuu asuinympäristöissä. Tapahtuneita tulipaloja tutkimalla on havaittu, että asumisen paloturvallisuusriskit eivät kuitenkaan ensisijaisesti liity itse rakennukseen, vaan rakennuksessa tapahtuvaan toimintaan ja ihmisen käyttäytymiseen. (Ketola, J. & Kokki, E. 2018, sisäministeriö palokuolematilastot). Paloriskiasuntoihin kohdistetulla onnettomuuksien ehkäisytyöllä voidaan puuttua niihin riskeihin, jotka tunnetusti aiheuttavat eniten palokuolemia.

Ilmoituksia ilmeisistä palovaaroista tai muista onnettomuusriskeistä ovat profiloituneet koko maassa ilmoituksiksi asunnoista, joissa on kohonnut paloriski. Onnettomuusvaarailmoitusten käsittelyprosessissa tulee keskittyä erityisesti asumisen turvallisuuden teemoihin. Valvonnan ja turvallisuusneuvonnan toimenpiteissä tulee päästä vaikuttamaan asunnossa tapahtuvaan riskikäyttäytymiseen ja toimintaan.

Tarkoituksenmukaisien ja tehokkaiden vaikuttamiskeinojen mahdollistamiseksi ja löytämiseksi tulevalla palvelutasopäätöskaudella tulee lisätä yhteistyötä pelastuslaitoksen sisällä sekä sidosryhmien kanssa. Yhteistyön kehittäminen on suunnattava tapauskohtaisesta yhteistyöstä säännölliseen yhteistyöhön.

Säännöllistä sitoutunutta yhteistyötä tulee toteuttaa erityisesti kuntien sosiaalitoimien kanssa. Riskikäyttäytymisen ja vaarallisten toimintatapojen taustalta löytyvät usein sosiaaliset tai sairausperäiset elämänhallintaan liittyvät ongelmat, ja asuntoon syntynyt kohonnut paloriski on ennemminkin seurausta näistä. Näiden asioiden ratkaiseminen kuuluu usein sosiaalitoimen tehtäväkenttään. Pelastusviranomaisen tulee tuoda esille oman ammattitaitonsa kautta asukkaiden toimintakyvyn merkitystä tulipalotilanteessa.

Keskeisten ilmoittajaryhmien suuntaan on viestittävä aktiivisesti. Ilmoittajaryhmien turvallisuusviestintään tulee sisältyä tietoa vaarojen tunnistamisesta sekä ilmoitusprosessista. Viestinnässä on kiinnitettävä lisäksi huomiota siihen, että kohonnutta paloriskiä voidaan välittömästi pienentää myös ilmoittajan omatoimilla toimenpiteillä.

Päätös palvelutasosta

- Asumisen turvallisuuden palvelutuotantoon kohdennetaan riittävästi henkilöresursseja. Onnettomuuksien ehkäisyn päätoiminen henkilöstöresurssi pidetään vähintään nykyisellä tasolla, jolloin paloriskiasuntojen valvontaan on kohdennettavissa riittävä henkilöresurssi.
- Ilmeistä palovaaraa koskevat ilmoitukset käsitellään ja niihin reagoidaan riskinarvion edellyttämällä tavalla ja yhteistyössä keskeisten yhteistyöviranomaisen kanssa. Ilmoitusten käsittely määritellään valvontasuunnitelmassa.
- Asumisen turvallisuuden palvelutuotannon vaikuttavuutta lisätään valvontatoiminnan ja turvallisuusviestinnän keinoja kehittämällä sekä yhteistyötä lisäämällä ja kehittämällä.
- Selvitetään ja seurataan asumisen turvallisuuteen liittyviä yhteistyömahdollisuuksia pelastusalan yhteistoimintatahojen kanssa.
- Ilmeistä palovaaraa koskevia ilmoituksia, niiden määrää ja niistä ilmeneviä tekijöitä tilastoidaan ja seurataan.
- Ilmeisiin palovaaroihin liittyvän valvontatoiminnan ja viranomaisyhteistyön vaikuttavuutta seurataan ilmoitettujen tapausten kehittymisen perusteella.
- Paloriskiasunnoissa tapahtuviin rakennuspaloihin ja rakennuspalovaaroihin kiinnitetään erityistä huomiota palontutkinnassa.

2.2.4 Turvallisuuskoulutukset ja viestintä

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslain 27§ mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta turvallisuusviestinnästä. Turvallisuusviestinnän tavoitteet määritellään vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Turvallisuusviestintä jakaantuu pelastuslaitoksella turvallisuusneuvontaan, turvallisuuskoulutuksiin sekä joukkoviestintään. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella turvallisuuskoulutusten järjestämisen koordinoinnista vastasi riskienhallinnan turvallisuusviestinnästä vastaava palotarkastaja. Turvallisuusviestintään liittyvä joukkoviestinnän suunnittelu ja toteutus (ei sisällä onnettomuusviestintää) kuuluu tilannekeskushenkilöstöstä ja eri tehtäväalueiden edustajista muodostetun viestintätiimin tehtäväksi. Turvallisuusneuvonta on luonteeltaan satunnaista ja kohdentuu asiakaslähtöiseen tarpeeseen ja sitä suoritetaan kaiken pelastuslaitoksen toiminnan yhteydessä kaikilla tehtäväalueilla. Turvallisuusneuvonnaksi lasketaan esimerkiksi osallistuminen yleisötilaisuuksiin, joissa asiakaskohtaamiset ovat lyhyitä.

Joukkoviestintä

Viestintätiimin toimintaa ohjeistetaan pelastuslaitoksen sosiaalisen median ohjeistuksella. Viestinnän sisältöjä tuotetaan pelastuslaitoksen verkkosivuille, sosiaaliseen mediaan ja tiedotusvälineille.

Sosiaalisessa mediassa pyritään julkaisemaan riittävästi oman organisaation tuottamaa materiaalia, sen etuna on oman toiminnan esittely ja paikallisen viestintätarpeen toteuttaminen. Lisäksi viestinnällä jaetaan erilaisten kampanjoiden ja valtakunnallisten toimijoiden tuottamia päivityksiä, joiden etuna on koko pelastusalan yhtenäinen edustaminen ja alan yhdenmukaisen viestinnän tukeminen.

Turvallisuuskoulutukset

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella turvallisuusviestintäsuunnitelmiin on määritelty turvallisuuskoulutusten vastaanottajiksi vuosittain vaihtuvat kohderyhmät sekä pysyvät kohderyhmät. Kohderyhmien tarkoituksena on varmistaa koulutusten laatu ja koulutusresurssien riittävyys. Vuosittain vaihtuvat kohderyhmät on määritelty valtakunnallisen turvallisuusviestintätyöryhmän ehdotukseen perustuen. Kohderyhmän valintaperusteet perustuvat pelastustoimen turvallisuusviestintästrategiaan.

Turvallisuuskoulutuksia on toteutettu vuosittain noin 100 kappaletta, ja niissä on koulutettu keskimäärin 3500 ihmistä. Vuosittain vaihtuvien kohderyhmien valintamenettely on toteutunut edellisellä päätöskaudella vain osin. Pysyvät kohderyhmät ovat sen sijaan käytännössä ohjanneet edellisellä kauden koulutusten toteumaa. Tarkemmat edellisvuosien toteumat kuvataan vuosittain turvallisuusviestintäsuunnitelmassa.

Edellisen palvelutasopäätöksen turvallisuuskoulutusten tavoitteeksi nimettiin laadukkaat koulutus- ja neuvontapalvelut sekä useita eri osaamistavoitteita onnettomuuksien ehkäisyyn ja toimintaan erilaisissa uhkatilanteissa. Koulutukset suunniteltiin kohderyhmän tarpeet huomioiden. Suunnittelun perusteena olleet yhteiset sisältökuvaukset noudattivat edellisessä palvelutasopäätöksessä nimettyjä aihealueita. Normaaliajan häiriötilanteiden varautumista on koulutettu asiakastarpeiden mukaan pääasiassa opetushenkilökunnalle. Koulutustilaisuuksista on ollut mahdollista jättää nimitöntä verkkopalautetta. Palautteita määrät ovat olleet vähäistä, joskin saatu palaute koulutuksista on ollut pääosin positiivista.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Tulevalla kaudella turvallisuusviestinnän osalta panostetaan erityisesti toiminnan tavoitteiden määrittelyyn. Tavoitteet määritellään vuosittaisessa suunnittelussa ja ne tullaan sitomaan entistä tiukemmin omasta toiminnasta saatavaan riskitietoon.

Turvallisuusviestinnän tavoitteiden ja sen saavuttamiseksi välitettävä opetussisältö saatetaan laajasti koulutuksia pitävän henkilöstön tietoon. Turvallisuusviestinnän yhteiset tavoitteet on huomioitava myös turvallisuusneuvonnassa riskienhallinnan tehtäväalueella ja pelastustoiminnassa esimerkiksi onnettomuustehtävän yhteydessä annettavassa neuvonnassa.

Turvallisuusneuvonta on luontainen osan valvontatoimintaa. Niissä kohteissa, joissa valvontakäyntiä ei tehdä yksityisyyden suojaamaan tilaan, on asumisen turvallisuutta edistettävä vuorovaikutteisella turvallisuusneuvonnalla. Näitä ovat taloyhtiöiden ja niitä vastaavien kohteiden määräaikaistarkastukset, sekä valtaosa paloturvallisuuden itsearviointien kohteista.

Vuosittaisten kohderyhmien valintaperusteiden käyttöä tulee hyödyntää kohderyhmien valintaan ja opetussisältöjen suunnitteluun. Perustelua kehitetään esimerkiksi luomalla pelastustoiminnan johtamisen tarpeiden ja väestön omatoimisen varautumisen välille parempaa yhteyttä. Turvallisuuskoulutusten tarkemmissa sisältömäärittelyissä hyödynnetään pelastuslaitoksen palontutkinnan tuottamia tietoja.

Turvallisuusviestinnässä huomioidaan väestön profiili ja alueen riskit. Turvalliusskoulutuksia tulee edelleen kohdentaa aiemmin valittujen pysyvien kohderyhmien lisäksi myös toimintaympäristön tarpeet huomioiden. Tällaisia tarpeita ovat esimerkiksi pelastusalueen erityiskohteiden huomioiminen ja ikääntyvien määrän kasvaminen.

Jatkuvalla joukkoviestinnällä tuetaan omatoimisen varautumisen ja onnettomuuksien ennaltaehkäisyn lisäksi onnettomuusviestintää ja väestön varoittamista. Säännöllisellä sosiaalisen median läsnäololla pelastuslaitos pyrkii keräämään organisaation sosiaalisen median tileille aktiivisen seuraajakunnan, joka on tarvittaessa tavoitettavissa samoissa viestintäkanavissa onnettomuustilanteen aikana.

Pelastuslaitos osallistuu tulevalle kaudella erilaisiin turvallisuusviestinnän alueellisiin ja valtakunnallisiin kampanjoihin. Eri aihealueiden koulutuksissa tullaan hyödyntämään voimakkaammin kokemusasiantuntijoita pelastustoiminnan ja ensihoidon tehtäväalueilta.

Turvallisuusviestintäsuunnittelun perusteena jatketaan 3 % toiminta-alueen väestön kouluttamista vuosittain. Poikkeusoloissa tai vakavissa häiriötilanteissa tavoitetta voidaan sopeuttaa toimintaympäristöön sopivaksi.

Päätös palvelutasosta

Turvallisuusviestintä

- Jalkautetaan turvallisuusviestinnän tavoitteet kaikkiin pelastuslaitoksen toimintoihin, joissa toteutetaan turvallisuusneuvontaa.
- Turvalliusskoulutusten vuosittainen tavoite on 3 % koulutettujen osuus toiminta-alueen väestöstä.
- Osallistutaan turvallisuusviestinnän alueellisiin ja valtakunnallisiin kampanjoihin.
- Kannustetaan päätoimista ja vapaaehtoista henkilöstöä osallistumaan materiaalin tuottamiseen.
- Uusitaan pelastuslaitoksen verkkosivut.

Turvalliusskoulutukset

- Vuosittaisten kohderyhmän valintaperusteiden käyttöä lisätään ja jatkokehitetään.
- Määritellään vuosittain tehtävässä suunnittelussa tarkemmat tavoitteet turvallissiusskoulutuksille.
- Huomioidaan määrällisten tavoitteiden lisäksi koulutustilaisuuksien riittävä alueellinen jakautuminen.
- Hyödynnetään pelastustoiminnan ja ensihoidon kokemusasiantuntijoita turvallissiusskoulutusten pitämisessä.

2.2.5 Kemikaalivalvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos vastaa osaltaan vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuussääntelystä ja luvista. Velvoite säädetään työ- ja elinkeinoministeriön valmistelemassa lainsäädännössä ja säädökset koskevat sekä fysikaalista vaaraa aiheuttavia (palo- ja räjähdysvaarallisia) että terveydelle ja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja.

Kemikaalivalvonnan säädösperusta:

- Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005),
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015)
- Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012)
- Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta (819/2015),
- Valtioneuvoston asetus räjähteiden valmistuksen, käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (1101/2015).

Pelastuslaitoksen kemikaalivalvonta koskee vähäisen kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvontaa sekä kuluttajille tarkoitettujen myynnin ja varastoinnin valvontaa. Kemikaali-ilmoitusten käsittely, lupapäätösten laadinta (ml. kuluttajailoitulitteiden myynnin ja varastoinnin lupahakemukset) sekä käyttöönottotarkastukset kuuluvat kemikaalivalvonnan epäsäännölliseen valvontaan. Epäsäännöllinen kemikaalivalvonta on keskitetty erillisille vastuuhenkilöille.

Kemikaalivalvonnan vastuuhenkilöiden tehtäviin on edellisellä palvelutasokaudella kuulunut muiden viranomaisten tekemiin tarkastuksiin osallistuminen ja lausuntojen antaminen. Kemikaalivalvonnan viranomaisyhteistyö käsittää yhteistoimintaa erityisesti kunnan ympäristö ja -rakennusvalvontaviranomaisten sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kanssa. Yhteistoimintaan on kuulunut myös osallistuminen kemikaaliasiantuntijoiden verkostoihin ja kemikaaliturvallisuuden kehittämisyöryhmiin (Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistyö, valtakunnallinen kemikaalivalvonnan asiantuntijaverkosto).

Vähäinen kemikaalien käsittely ja varastoinnin valvonta toteutetaan osana kaikkien palotarkastajien tekemiä yleisiä palotarkastuksia. Räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien tehostekäytön valvonta toteutetaan käytännössä päivystävän palotarkastajan asiakaspalvelun kautta lupapäätöksinä ja valvontakäynteinä, kuten esimerkiksi osana yleisötapauhtumien valvontaa.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Teollisuuskohteiden vaarallisten aineiden vuodot tai räjähdysuonnettomuudet ovat harvinaisia, mutta toteutuessaan ne aiheuttavat usein vaaraa sekä kohdeorganisaatiossa työskenteleville, lähialueen asukkaille, sekä pelastustoimintaan osallistuville. Kemikaalivalvonnan resurssit ja yhteistyötoiminta pidetään vähintään edellisen päätöskauden tasolla. Pelastuslaitoksella tulee sisäisesti lisätä kemikaalivalvonnan ja pelastustoiminnan yhteistyötä ja tiedonvaihtoa.

Päätös palvelutasosta

- Osallistutaan aktiivisesti viranomaisyhteistyöhön.
- Suoritetaan kemikaalivalvonnan lakisääteiset tehtävät valvontasuunnitelmassa määriteltujen toimintatapojen mukaisesti
- Varmistetaan henkilöstön osaaminen vaarallisten aineiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyssä.

2.2.6 Palontutkinta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Palontutkinnan tavoitteena on onnettomuuksien ehkäisy ja vahinkojen rajoittaminen sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuksien kehittäminen. Palontutkinnassa arvioidaan tulipalon syttymissy, selvitetään tarvittavassa laajuudessa palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, palosta aiheutuneet vahingot, vahinkojen laajuuteen vaikuttaneet tekijät sekä pelastustoiminnan kulku. Selvityksen laajuuteen vaikuttaa erityisesti palon seurausten vakavuus. (PeL 41 §).

Pelastuslain 43 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä. Niistä tehtävien johtopäätösten perusteella tulee ryhtyä toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille.

Pelastuslaitoksella on palontutkintaan koulutettu tutkintaryhmä, joka koostuu riskienhallinnan sekä pelastustoiminnan vastuualueiden henkilöstöstä. Kaikissa tulipaloissa suoritetaan vähintäänkin pelastuslain 41 §:n mukainen arvio pelastustoiminnan johtajan toimesta. Palontutkinta on johdettua toimintaa, jota johtaa erikseen nimetty vastuuhenkilö. Palontutkinnan organisointi kuuluu riskienhallinnan tehtäväalueen vastuulle.

Palontutkinnan suorittamisesta vastaa päivystävä palotarkastaja. Palontutkinta on pelastuslaitoksen lakisääteinen ja rutiinomainen tiedonhankintatyökalu, jonka avulla saaduilla tiedoilla on tarkoitus kehittää toimintaa kaikilla pelastuslaitoksen tehtäväalueilla ja tuottaa tarvittavaa tietoa onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi. Palontutkinnassa hyödynnetään laajasti eri tiedonhankinnan keinoja. Sisäisesti tietoa kerätään kaikilta pelastustehtäviin ja kohteen valvontaan osallistuneilta.

Palontutkinnassa arvioidaan tulipaloon johtuneita syitä ja onnettomuudesta aiheutuneita seurauksia. Lisäksi tarkastellaan pelastustoimintaa onnettomuudessa. Palontutkinta suoritetaan kaikkiin tulipaloihin, joissa on ollut vakava henkilövahinko tai henkilövahingon vaara, suuri omaisuusvahinko (vähintään 200 000 euroa), viranomaisen toteama erityisiä torjuntatoimia aiheuttava ympäristövahinko tai muu sellainen seikka, jonka tutkimisella on merkitystä onnettomuuksien ennaltaehkäisyyn taikka viranomaistoiminnan kehittämiseksi.

Palontutkinnassa pelastustoimen käyttöön on saatu tietoja, joilla on merkitystä onnettomuuksien ehkäisyssä ja riskien arvioinnissa. Kerättyjä tietoja on hyödynnetty myös pelastustoiminnan taktisissa ja teknisissä menetelmissä. Pelastuslaitoksen palontutkinta tekee esityksiä muille viranomaisille ja tahoille onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi.

Onnettomuuteen liittyvät tiedot kirjataan pelastustoimen onnettomuustietokantaan. Lisäksi tehdään merkintä valvontarekisteriin kyseisen kiinteistön kohdalle.

Pelastuslaitos seuraa valtakunnallisia palontutinnan suosituksia. Palontutkintatoimintaa kehitetään valtakunnallisten suositusten perusteella.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Tietojen keräämisen menettelyjä ja jatkojalostusta kehitetään seuraavalla päätöskaudella. Vakioitujen tiedonkeräysmenetelmien tarkoituksena on saada pelastustehtävälle osallistuneiden yksiköiden ja työntekijöiden havainnoista laajempaa tietomassaa palontutinnan kattavampaa analysointia varten. Jatkokäsittelyn osalta tavoitteena on luoda pelastuslaitokselle toimintamalli, jossa pelastustehtävien hoidossa sekä niiden tutkinnassa saatuja tietoja analysoidaan rutiininomaisesti ja jatkuvasti. Analyysin päätelmiä käytetään koko pelastuslaitoksen kehittämistoiminnassa, onnettomuuksien ennaltaehkäisemisessä ja sidosryhmäyhteistyössä.

Yhteistoiminnan osalta tulevalla palvelutasopäätöskaudella tavoitteena on yhdenmukaistaa palontutinnan ohjeistus ja toimintatavat muiden Uudenmaan pelastuslaitosten kesken ja siten pyrkiä käyttämään palontutkintaresursseja kustannustehokkaasti. Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisenä tavoitteena on parantaa palontutkinnasta saatavien tulosten hyödyntämistä.

Päivittäistä tiedonvaihtoa palontutkinnalla saaduista havainnoista onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä toiminnan kehittämiseksi parannetaan. Palontutkintatapausten tiedottamista pelastuslaitoksen sisällä tehostetaan lisäämällä sisäisten tiedotteiden määrää siten, että ne laadittaisiin kaikista tapauksista. Lisäksi tulevalla päätöskaudella kaikkien riskienhallinnan tehtäväalueen viranhaltijoiden viranhaltijoiden työtehtäviin tulee kuulumaan myös palontutkinnan suorittaminen, jolla osaltaan edistetään rutiininomaista tiedonvaihtoa. Palontutkintaosaaminen ja kokemus lisäävät työkokemuksen ja käytännön kautta saatavaa tietoa suoraan turvallisuuskoulutuksen käyttöön.

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos ylläpitää ajanmukaista ja päivitettyä palontutkintaohjeistusta.
- Palontutkinnassa tarvittavien tietojen keräämistä tehostetaan pelastuslaitoksella siihen luodulla sähköisellä tiedonkeräyslomakkeella.
- Palontutkinnan ja turvallisuusviestinnän vuorovaikusta tehostetaan nykyistä tiiviimmäksi.
- Pelastuslaitoksen sisäistä tiedonvälitystä tehostetaan ja siitä tehdään rutiininomaisempaa.
- Palontutkinta liitetään osaksi riskienhallinnan viranhaltijoiden työtehtäviä.
- Palontutkinnassa saatujen tietojen jatkokäsittelyä kehitetään paremmaksi.
- Palontutkinnan sidosryhmäyhteistyötä kehitetään osallistumalla aktiivisesti muun muassa Uudenmaan pelastuslaitosten väliseen yhteistyöhön (HIKLU) palontutkinnan osalta.

2.2.7 Rakentamisen ja maankäytön ohjaus

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana vastuualueellaan rakentamisen ohjauksessa. Pelastuslaitoksen asiantuntijatyöllä tuetaan pelastustoiminnan edellytyksiä, rakenteellisen paloturvallisuuden toteutumista kaavoituksessa, uudisrakentamisessa sekä korjausrakentamisessa.

Pelastusviranomainen antaa asiantuntijalausuntoja rakennuslupakäsittelyyn rakennusvalvonnan pyynnöstä. Suunnittelijoita ja rakentajia ohjataan yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Pelastusviranomainen osallistuu rakentamiseen liittyviin tarkastuksiin ja katselmuksiin rakennusvalvontaviranomaisen pyynnöstä ja valvontasuunnitelman mukaisesti.

Sekä maankäytön suunnittelussa että rakentamisen ohjaamisessa Itä-Uudenmaan pelastuslaitos tekee aktiivista asiantuntijayhteistyötä erityisesti Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Rakentamisasioissa osallistutaan lisäksi niin valtakunnallisiin pelastuslaitosten asiantuntijaverkostoihin kuin rakennusvalvontojen asiantuntijaverkostoihin (rakennusvalvontojen ns. Topten-yhteistyö).

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Rakenteellisen paloturvallisuuden ja maankäytön suunnittelun ohjauksella pyritään vähentämään onnettomuuksia sekä edistämään hätäkeskusviranomaisten toimintaedellytyksiä. Rakentamisen ohjaamisella pyritään varmistamaan myös työmaa-aikainen turvallisuus.

Etenkin Sipoossa ja Porvoossa aluekehitys ja asuntorakentaminen jatkuu vilkkaana. Vuosittain annettavien lausuntojen määrää on edellisellä palvelutasopäätöskaudella kaksinkertaistunut vuosien 2010-2015 määrään nähden. Toimialueen erityiskohteiden rakentamishankkeiden ohjaaminen vaatii hyvää asiantuntemusta kemikaaliturvallisuudesta sekä toiminnallisesta suunnittelusta. Pelastuslaitoksella on jatkossakin merkittävä tarve vahvalle asiantuntemukselle rakenteellisessa paloturvallisuudessa.

Maankäytön suunnittelun osalta pelastuslaitos antaa kaavalausuntoja ja osallistuu aluesuunnitteluun pyydettäessä. Maankäytön suunnitteluun ohjaamisella pyritään varmistamaan esimerkiksi kohteiden paikantaminen, riittävät kulkutiet pelastusajoneuvoille sekä kemikaaliturvallisuuslain vaatimusten täyttyminen.

Mitä aikaisemmassa vaiheessa aluesuunnitteluun osallistutaan, sitä laajempiin kokonaisuuksiin asiantuntijatyöllä kyetään vaikuttamaan. Huomioitavia asioita voivat olla esimerkiksi pelastuslaitoksen toimintavalmiuden huomioiminen asemapaikkojen osalta, sammutusveden saanti ja väestön evakuointi.

Maankäytön suunnitteluun liittyy myös liikennesuunnittelu, jolla on keskeinen rooli tieliikenneonnettomuuksien riskien pienentämisessä ja pelastustoimen tavoitettavuuden kehittämisessä. Pelastuslaitoksen tulee vaikuttaa myös liikenteen suunnitteluratkaisuihin viranomaisyhteistyön, lausuntojen sekä muun ohjauksen ja neuvonnan keinoin.

Valvontasuunnitelmissa määritellään tarkemmin pelastuslaitoksen tekemän rakentamisen ja maankäytön ohjauksen priorisointi ja toimintatavat, joilla resurssit pyritään kohdentamaan tarkoituksenmukaisesti hankkeiden vaativuuden ja yhteiskunnallisen merkityksen mukaisesti

Päätös palvelutasosta

- Pelastuslaitos jatkaa aktiivista yhteistyötä rakennusvalvontaviranomaisten kanssa.
- Muiden viranomaisten ja tahojen kanssa tehtävien yhteistöiden tarpeet ja toimintamallit arvioidaan vuosittain valvontasuunnitelman päivityksen yhteydessä.
- Pelastuslaitos toimii asiantuntijana aluesuunnittelussa ja liikennesuunnittelussa.

2.2.8 Päivystävän palotarkastajan palvelut

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos käynnisti päivystävän palotarkastajan palvelun vuonna 2016. Palvelu toteuttaa osaltaan pelastuslain 27 §:n mukaista pelastuslaitoksen ohjausta. Päivystävä palotarkastaja palvelee arkisin virka-aikana riskienhallinnan henkilöstön toimesta.

Päivystävä palotarkastaja antaa opastusta ja neuvontaa onnettomuuksien ehkäisyyn, omatoimiseen varautumiseen sekä pienkiinteistöjen (omakotitalot, kesäasunnot yms.) rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä. Päivystävälle palotarkastajalle voi tehdä myös ilotuliteammuntalupahakemukset, pienet yleisötapahtumailmoitukset (alle 1000 henkilön tapahtumat) sekä tilapäismajoitusilmoitukset. Lisäksi päivystävä palotarkastaja hoitaa yhteistyöviranomaisilta tulleita onnettomuusvaarailmoituksia (käsitelty kohdassa 2.2.3) sekä laitelain mukaisien tarkastuspöytäkirjojen käsittelyn. Päivystävälle palotarkastajalle kertyi edellisen päätöskauden aikana noin 1000 toimenpidettä vuosittain. Tehtävien määrä on kasvanut jokaisena vuonna.

Vuonna 2020 päivystävän palotarkastajan tehtäväkuvaan lisättiin päivystävän palontutkijan rooli. Palontutkinnan päivystyksen tavoitteena on vastata palontutkintatoimenpiteiden toteutumisesta ja palontutkinnan käynnistämisestä virka-ajalla. Pelastustoiminnan johtaja vastaa palontutkinnasta alkutoimenpiteiden osalta ja virka-ajan ulkopuolella siihen saakka, kunnes vuorossa oleva palotarkastaja/palontutkija ottaa tapauksen palontutkinnan vastaan.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Päivystyspalvelut toteutetaan siten, että riskienhallinnan kanssa asioiva voi helposti muodostaa kokonaiskäsityksen asiansa hoitamiseen tarvittavan palvelun sisällöstä ja siihen liittyvistä toimista. Käsittelyn ja päätösten yhdenmukaistamiseksi toimintaohjeita kehitetään jatkuvasti.

Palotarkastajapäivystyksen tavoite on helpottaa pelastusviranomaisen tavoitettavuutta ja nopeuttaa asioiden käsittelyä. Palveluiden tulee olla ensisijaisesti oikea-aikaisia ja ilman ylimääräistä viiveitä.

Pelastustoimen tehtäväkentälle tyypillisesti osa käsittelyyn tulevista asioista on muita hallintotoimenpiteitä kiireellisimpiä. Päivystävän palotarkastajan tehtävissä nopeinta reagoitua vaativia tehtäviä ovat ilmeisen palonvaaran tai muun onnettomuusriskin ilmoitukset, sekä seurauksiltaan vakavien tulipalojen palontutkinnan käynnistäminen.

Tilannekeskuksen vastuulla olevan pelastuslaitoksen tilannekuva koostuu osin päivystävältä palotarkastajalta saatavista tiedoista, muun muassa yleisötapahdumien osalta. Päivystävän palotarkastajan tehtäviä pelastuslaitoksen turvallisuustilannekuvan kokoamisessa kehitetään tulevalle päätöskaudella. Ajantasainen tilannekuva edesauttaa asioiden sujuvaa käsittelyä myös toiminnon sisällä.

Päätös palvelutasosta

- Ilmeistä palovaaraa ja muuta onnettomuusvaaraa koskevat ilmoitukset käsitellään voimassa olevien toimintaohjeiden mukaisesti.
- Päivystävä palotarkastaja käynnistää palontutkinnan voimassa olevien toimintaohjeiden mukaisesti.
- Päivystävä palotarkastaja palvelu liitetään pelastuslaitoksen tilannekuvatuotteen kokoamiseen.

2.2.9 Yhteistoiminta onnettomuuksien ehkäisemisessä

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslain 42 § mukaisesti pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön.

Pelastuslaitos osallistuu turvallisuussuunnittelutyöhön turvallisuustyöryhmien kautta. Näistä Itä-Uudenmaan turvallisuustyöryhmä on onnettomuuksien ja tapaturmien ehkäisyyn tähtäävä turvallisuusfoorumi, jossa keskeisin vetovastuu on kuntien keskushallinnolla. Pelastusviranomaisen rooli paikallisessa turvallisuussuunnittelussa on tukea ja ohjata eri hallintokuntien turvallisuussuunnittelua sekä tuoda esille pelastustoimen asiantuntijanäkemykset.

Paikallisen turvallisuussuunnittelun kautta pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä muiden viranomaisten kanssa (esim. sosiaali- ja vanhuspalvelut ja opetustoimi). Alueen tapaturmatilastot välittävät kuntien käyttöön paikallisen turvallisuussuunnittelun kautta.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksella on aktiivinen asiantuntijarooli kuntien turvallisuussuunnittelussa ja näkemyksen tulee olla edustettuna laaja-alaisesti eri aihekokonaisuuksiin liittyvissä työryhmissä. Turvallisuussuunnittelussa ja pelastuslaitoksen omissa tavoiteasetteluissa on osin yhtenevät aihekokonaisuudet. Toiminnallisten tavoitteiden tulee perustua tilastoista saatuihin indikaattoreihin ja lainsäädännön asettamiin velvoitteisiin.

Päätös palvelutasosta

- Osallistutaan aktiivisesti niihin paikallisiin turvallisuustyöryhmiin, joissa turvallisuustyöskentely etenee suunnitellusti.
- Kuntien turvallisuussuunnitelmissa huomioidaan pelastuslaitoksen toiminnalliset tavoitteet ja painopistealueet.
- Hyödynnetään turvallisuussuunnittelutyöryhmiä pelastuslain 43 §:n mukaisten toimenpiteiden esittämiseksi.

3. Pelastustoiminta

3.1 Pelastustoiminnan palveluiden järjestäminen ja voimavarat

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen pelastustoiminnan tehtäväalue vastaa pelastuslain 27 §:n mukaisesta pelastustoiminnasta. Pelastustoimintaan kuuluvat pelastuslain 32 § mukaan hälytysten vastaanottaminen; väestön varoittaminen; uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot.

Pelastustoiminnan tehtäväalueen toiminta on järjestetty kolmelle toimialueelle: läntinen alue (Sipoo), keskinen alue (Porvoo, Askola, Pukkila, Myrskylä) ja itäinen alue (Loviisa, Lapinjärvi). Paloasemaverkko koostuu kolmesta päätoimisesta pelastusasemasta, viidestä sivutoimisesta paloasemasta, kahdesta teollisuuspalokunnasta sekä 24 sopimuspalokunnasta.

Operatiivisen toimintaan liittyvä kokonaisresurssi muodostuu päätoimisesta ja sivutoimisesta henkilökunnasta, sekä sopimuspalokuntien ja teollisuuspalokuntien henkilöstöstä. Päätoimista henkilöstöä pelastustoiminnassa on seuraavasti; kuusi palomestaria, 12 paloiesimiestä ja 56 palomiestä. Tilannekeskuksessa työskentelee kuusi tilannekeskuspäivystäjää ja viestimestari. Sivutoimisia palokuntalaisia on noin 100 ja sopimuspalokuntalaisia noin 450 henkilöä. Teollisuuspalokuntien päätoimista henkilöstöä on noin 70 henkilöä.

Pelastuspäällikkö vastaa tehtäväalueen toiminnan kehittämisestä ja ohjaamisesta. Toiminta suunnitellaan vuosittain pelastustoiminnan tehtäväalueen toimintaohjeistuksessa ja koulutussuunnitelmassa. Toiminnalle määritellään vuosittain tehtäväalue- ja vastuualuekohtaiset tavoitteet.

Toiminnan ohjaamisen ja suunnittelun resurssi koostuu pelastustoiminnan päällystöstä, joka on 12 henkilötyövuotta. Tämän lisäksi pelastustoiminnan suunnitteluun osallistuu henkilöstöä muilta pelastuslaitoksen tehtäväalueilta.

Pelastustoiminnan tehtäväalueen keskeisenä painopisteenä on toiminnan selkeä järjestäminen. Päätöksenteko on selkeää, hyvin viestittyä ja tapahtuu oikealla toiminnan tasolla. Vastuualueiden tavoitteiden määrittelyllä varmistetaan toiminnan tuloksellisuus ja kehittyminen. Pelastustoiminnan kehittämisessä hakeudutaan aktiivisesti yhteistoimintaan toisten pelastuslaitosten ja muiden sidosryhmien kanssa. Toimintojen järjestämisessä panostetaan työssä jaksamiseen ja työkyvyn ylläpitämiseen.

3.2 Pelastustoiminnan toimintavalmius

Pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu seuraavista osatekijöistä: henkilöstön ja kaluston määrästä ja laadusta, ennakoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista, johtamisen organisoinnista sekä pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta (SM 21/2012). Toimintavalmiuden tulee olla mitoitettu perustuen toimintaympäristön riskeihin päivittäisellä tasolla, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Päivittäisen tehtävämässän voidaan katsoa olevan hallinnassa, kun aika jonka pelastusyksikkö on pelastustehtävässä, säilyy riittävän matalana eikä toimintavalmiusaikaan muodostu merkittäviä viiveitä ja toimintamallit ja pelastustoiminnan johtaminen on suunniteltu ja toteutettu asianmukaisesti (Uudenmaan riskianalyysi).

Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa pelastustoiminta edellyttää eri yhteistyötahojen tavanomaista tiiviimpää ja laajempaa yhteistyötä. Poikkeusoloissa suurin osa tehtävistä on samoja kuin normaalitilanteessa, mutta niiden vaatimat keinot, lukumäärä ja priorisointi saattavat muuttua. Mitä laajemmasta ja vakavammasta häiriötilanteesta on kyse sitä merkityksellisemmäksi väestön omatoiminen varautuminen ja viranomaisten ohjeiden perusteella itsenäisesti suorittamat toimenpiteet nousevat.

3.2.1 Pelastustoiminnan henkilöresurssit ja muodostelmat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Henkilöstön toimintavalmius käsittää henkilöstön määrän, toimintakyvyn ja osaamisen. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä henkilöstöstä ja kalustosta kootaan *pelastustoiminnan muodostelmia*. Pelastustoiminnan muodostelmalla on aina johtaja, joka on ensisijaisesti ennalta määrätty, pelastustoiminnan johtajan määräämä tai onnettomuuspaikalle ensimmäisenä saapuneen muodostelman jäsenten yhteisesti sopima henkilö.

Pelastusryhmä koostuu johtajasta, vähintään kolmesta ja enintään seitsemästä henkilöstä sekä tehtävän mukaisista ajoneuvoista ja kalustosta.

Pelastusjoukkue koostuu johtajasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusryhmästä (enintään 24 henkilöä).

Pelastuskomppania koostuu johtajasta, pelastustoiminnan johtajaa avustavasta esikunnasta, vähintään kahdesta ja enintään viidestä pelastusjoukkueesta (keskimäärin 50 – 100 henkilöä).

Pelastusyhtymä koostuu johtajasta, johtokeskuksesta ja vähintään kahdesta pelastuskomppaniasta tukimuodostelmineen (keskimäärin 100-300 henkilöä).

Pelastusryhmät on sijoitettu hajautetusti pelastus- ja paloasemille riskianalyysiin perustuen siten, että ensimmäinen yksikkö saavuttaa kohteen nopeasti ja pelastusryhmä voi aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Pelastusryhmien kalusto koostuu pääasiassa sammutusautosta, jota täydennetään tehtävän luonteen mukaan tukiyksiköllä esim. säiliöautolla, nostolava-autolla, raivausautolla, pelastussukellusautolla tai mönkijällä. Muut pelastustoiminnan muodostelmat (pelastusjoukkue, -komppania ja -yhtymä) kootaan pelastustoimen alueella valmiudessa olevista pelastusryhmistä ja täydennetään muodostelman johtajalla.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen välitön ympärivuorokautinen valmius koostuu päätoimisten pelastusasemien (Porvoo, Sipoo ja Loviisa) työvuoroista, päivystävästä palomestarista (IU P31), tilannekeskuspäivystäjästä sekä päivystävästä päälliköstä (IU P20). Päätoimisten työvuorojen minimivahvuus on 13 henkilöä, eli kolme pelastusryhmää. Keskimääräinen työvuorojen yhteisvahvuus on edellisen päätöskauden toteuman perusteella 13-15 henkilöä.

Välitöntä valmiutta täydennetään tilanteen mukaisesti ensisijaisesti varikkovalmiushälytyksillä ja vakituisen henkilöstön vapaavuorohälytyksillä. Varikkovalmiudessa olevat sopimuspalokuntalaiset korvaavat vakituisen henkilöstön välittömän lähtövalmiuden päällekkäisten tehtävien hoitamiseksi.

Toiminta-alueen sopimuspalokunnat ovat pääsääntöisesti viiden tai kymmenen minuutin lähtövalmiudessa. Sopimuspalokuntien lähtövalmius ja minimivahvuus määritellään palokuntasopimuksissa. Sopimuspalokunnan minimivahvuus on yleisesti 1+3 (pelastusryhmän johtaja ja kolme miehistöön kuuluvaa). Viiden minuutin lähtövalmiutta ylläpidetään viidellä sivutoimisella paloasemalla. Tarvittaessa pelastusryhmä voidaan koota joustavasti useasta paikalle saapuvasta pelastusyksiköstä.

Päivystävä palomestari vastaa keski suurten tehtävien johtamisesta, joissa pelastustoiminta suoritetaan tavanomaisesti pelastusjoukkueen voimin. Päällikköpäivystäjä tukee päivystävää palomestaria pelastustoiminnan johtamisessa ja turvaa johtamisvalmiuden säilymisen tilanteessa, jossa pelastusalueella on kaksi tavanomaista suurempaa tai vaativampaa tehtävää samanaikaisesti. Tätä laajemmissa tilanteissa päivystävä päällikkö perustaa pelastuslaitoksen johtamisohjeen mukaisesti pelastustoiminnan johtokeskuksen. Pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä käsitellään tarkemmin kohdassa 3.2.4.

Suuronnettomuuksissa, sekä vakavissa häiriötilanteissa, hyödynnetään koko henkilöstöä tilanteen edellyttämällä tavalla. Henkilöstön määrän osalta toimintavalmiutta kasvatetaan kokoamalla sekä pelastusalueella, että lähialueen pelastuslaitoksilta pelastuskomppania tai pelastusyhtymä - tasoinen muodostelma. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen suuronnettomuusvalmius muodostuu kahden pelastuskomppanian muodostamasta pelastusyhtymästä. Pelastustoiminta poikkeusoloissa käsitellään kohdassa 3.2.6.

Pelastajien fyysisestä toimintakyvystä varmistutaan kansallisen ohjeistuksen mukaisin FireFit-testein, jotka sisältävät hapenottokyvyn sekä lihaskunnon mittaukset. Lisäksi fyysisen toimintakyvyn arviointiprosessiin liittyvät säännölliset terveystarkastukset. Fyysinen toimintakyky mitataan pelastajien iästä ja saaduista tuloksista riippuen joka toinen vuosi tai vuosittain.

Osaamista ja suorituskkyä ylläpidetään työvuorokoulutuksin sekä erityisinä kahdeksan tunnin koulutuspäivinä. Koulutuksista vastaava palomestari suunnittelee etukäteen vuodeksi työvuorokoulutuksen aiheet yhdessä koulutustyöryhmän kanssa. Sopimuspalokuntien osalta määritellään koulutustavoitteet vuodeksi kerrallaan.

Koulutuksen yleisenä tavoitteena on, että päätoimisten ja sivutoimisten pelastusasemien pelastusryhmät kykenevät kaikkiin pelastusryhmän perustehtäviin ja sopimuspalokuntien pelastusryhmät palokuntasopimuksissa määriteltyihin tehtäviin.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen päätoimisen henkilöstön määrävahvuus suunnitellaan henkilöstösuunnitelmassa ja esitetään aluepelastuslautakunnalle vuosittain talousarvion yhteydessä. Suunnittelu tehdään kahdeksi vuodeksi eteenpäin. Toimintavalmiuden ylläpitämiseksi pelastuslaitos pyrkii ylläpitämään henkilöstövahvuutta vähintään nykyisenä.

Henkilöstön toimintakykyä tulee ylläpitää pelastustoiminnan edellytysten turvaamiseksi. Pelastuslaitoksen toimintoja kehitetään panostamalla henkilöstön työhyvinvoinnin kehittämiseen ja ennaltaehkäiseviin toimintoihin. Pelastustoimintaan osallistuvan henkilöstön fyysistä suorituskkyä testataan pelastuslain 39 § ja kansallisten ohjeistusten mukaisesti.

Suurempien pelastustoiminnan muodostelmien (pelastusjoukkue, -komppania ja -yhtymä) kokoaminen riippuu keskeisesti sopimuspalokuntien ja sivutoimisten henkilöstön saatavuudesta. Alueen sopimuspalokuntien jatkuvuus on turvattava siten, että palokuntasopimukseen määritellyt lähtöajat ja vahvuudet eivät heikkene nykytasosta. Sopimuspalokuntien asemaverkko on pelastusalueen tasapuolisen saavutettavuuden kannalta pidettävä vähintään nykyisellä tasolla.

Päätös palvelutasosta

- Henkilöstösuunnittelussa otetaan huomioon pelastustoiminnan päivittäinen ja poikkeusolojen toimintavalmius
- Toimintavalmiuden ylläpitämiseen vaadittavan henkilöstömäärän ylläpidetään vähintään vuoden 2020 tasolla
- Henkilöstön toimintakykyä ylläpidetään suunnitelmallisesti.
- Työkykyä ja työhyvinvointia kehitetään aktiivisesti.
- Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen suuronnettomuusvalmius käsittää kahden pelastuskomppanian muodostaman pelastusyhtymän.
- Suuronnettomuusvalmius saavutetaan kahdessa tunnissa siitä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.
- Poikkeusolojen organisaatiota ylläpidetään kaluston ja henkilöstöresurssin osalta.

3.2.2 Pelastustoiminnan asemaverkko ja kalusto

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kukin kunta vastaa alueellaan siitä, että pelastuslaitoksen käyttöön osoitetaan tarkoituksenmukaiset tilat. Pelastuslaitos vuokraa tiloja kunnilta ja palokuntayhdistyksiltä. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen paloasemaverkko muodostuu kolmesta

päätoimisesta pelastusasemasta, viidestä sivutoimisesta paloasemasta, kahdesta teollisuuden ylläpitämästä päätoimisesta paloasemasta sekä 24:stä sopimuspalokuntien paloasemasta.

Kunta	Päätoiminen pelastusasema	Sivutoiminen pelastusasema	Sopimuspalokunta	Tehdaspalokunta	Kunta yhteensä
Askola		1			1
Lapinjärvi		1	1		2
Loviisa	1	1	7	1	10
Myrskylä		1			1
Porvoo	1		10	1	12
Pukkila		1			1
Sipoo	1		6		7
Yhteensä	3	5	24	2	34

Taulukko. Pelastuslaitoksen asemapaikat kunnittain.

Uusien paloasemien rakentamistarve arvioidaan toiminnallisten tarpeiden, toimintaympäristön muutoksiin perustuvan riskienarvioinnin sekä kuntien kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmien perusteella. Kuluvalle päätöskaudella uusia paloasemahankkeita on käynnistetty Sipoossa ja Lapinjärvellä. Sipoon kunta rakentaa Sipoon Nikkilään uuden pelastusaseman vuosina 2021 ja 2022 ja Lapinjärven paloaseman rakentaminen aloitetaan aikaisintaan vuonna 2021. Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteissa määritellyn Loviisan uuden pelastusaseman suunnittelu on edennyt asemakaavaan.

Pelastuslaitoksella on toiminta-alueellaan käytössään yhteensä noin 90 ajoneuvoa. Pelastuslaitoksen keskeinen hälytystoiminnassa oleva ajoneuvokalusto on kuvattu oheisessa taulukossa. Keskeisen kaluston lisäksi pelastuslaitoksella on erityiskalustoa, jota on sijoitettu riskiperusteisesti. Erityiskalusto käsittää muun muassa viisi mönkijää, kaksi hydrokopteria, jälkivahingontorjunta-auton sekä koura-auton. Venekalustoa on öljyntorjuntaa ja vesipelastustoimintaa varten 18 kappaletta ja näistä öljyntorjuntavalmius on 11 veneellä. Tarkastusautoja ja muita autoja on 20 kappaletta ja johtoautoja kaksi. Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi varalla olevassa kalustossa on yksi sammutusauto ja johtoauto.

Ajoneuvokaluston keski-ikä on 13 vuotta. Vuoden 2000 jälkeen hankittua kalustoa voidaan pitää käyttökunnoltaan hyvänä tai erinomaisena. Sopimuspalokuntien käytössä oleva kalusto ei kaikilta osin vastaa nykyisiä toiminnan tarpeita. Uuden kaluston hankintaa ja kierrättämistä haastaa vanhempien sopimuspalokuntien paloasemien autohallien pieni koko.

Ajoneuvolaji	Päätoiminen	Sivutoiminen	Sopimuspalokunta	Yhteensä
Sammutusauto	4	5	20	29
Kevytsammutusauto			2	2
Säiliösammutusauto		1	4	5
Säiliöauto	2	5	2	9
Raivausauto	1			1
Nostolava	2			2
Miehistöauto	3	5	17	25
Yhteensä	11	15	45	70

Taulukko. Pelastuslaitoksen keskeinen hälytystoiminnassa oleva ajoneuvokalusto vuonna 2020.

Kalustohankinnat toteutetaan vuosittaisen investointisuunnitelman mukaisesti. Raskaan ajoneuvokaluston hankinnat suunnitellaan pitkällä aikavälillä erillisessä kiertosuunnitelmassa. Kiertosuunnittelussa on otettu huomioon uusien hankittavien raskaiden ajoneuvojen määrä ja sijoittaminen, sekä ajoneuvokaluston ikä, kunto ja ajoneuvojen vuotuinen hälytysmäärä. Pelastuslaitoksen keskeisimmän suorituskykyyn, eli vakituisten pelastusasemien sammutusautojen hankintaväli on neljä vuotta. Säiliöautojen osalta väli on viisi vuotta. Vakituisten pelastusasemien väistyvä kalusto kierrätetään sopimuspalokunnille. Ajoneuvot pyritään hankkimaan valmiiksi kalustettuna.

Edellisellä päätöskaudella on uusittu kiertosuunnitelman mukaisesti sammutus- ja säiliöautoja. Raskaan erityiskaluston osalta on hankittu muun muassa uusi vahingontorjunta-auto, ja uusittu Loviisan nostolava-auto. Sammutusveden kuljetuksen suorituskykyä on parannettu lisäämällä vedenkuljetuskapasiteettia lisäämällä säiliö- ja säiliösammutusautoja sekä hankkimalla kolme järeää moottoriruiskua. Tehtyjä hankintoja voidaan pitää saadun kokemuksen perusteella onnistuneina.

Pienkalustoa uusitaan suunnitellun ja ilmenevän tarpeen perusteella. Sammutusvarusteita hankitaan vuosittain 20 – 50 kappaletta. Paineilmahengityslaitteita on käytössä noin 160 kappaletta, joista uusitaan joka toinen vuosi 10 kappaletta. Vuonna 2019 pelastuslaitokselle hankittiin kalustonhallintaohjelma. Kalustohallintaohjelmalla pystytään tulevaisuudessa suunnittelemaan tulevat hankinnat ja seuraamaan kaluston kuntoa

Tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen toiminta-aluetta ei kaikilta osin tavoiteta toimintavalmiuden suunnitteluohjeen edellyttämässä puitteissa nykyisellä paloasemaverkolla. Puutteita tavoitettavuudessa ilmenee etenkin osassa Sipoon Söderkullaa. Pelastuslaitoksen toimintavalmiusaika käsitellään tarkemmin kohdassa 3.2.5.

Suunniteltujen aluerakenteen muutosten ja ennustetun väestönkasvun perusteella tulevaisuuden tarve paloasemaverkon laajentamiselle nousee ensimmäiseksi eteläiseen Sipooseen. Tiedot

perustuvat Paloasemat 2035 -selvitykseen. Selvityksessä on arvioitu väestöennusteisiin ja maakuntakaavaan perustuen niitä alueita, joissa riskiluokitus tulee mahdollisesti muuttumaan.

Toiminnallisiin tarpeisiin perustuen Loviisan pelastusaseman nykyinen sijoitus ei tue aseman täysimääräistä resurssien hyödyntämistä. Loviisan Harmaakallion asemakaavaan on varattu sijaintipaikka uudelle pelastusasemalle. Siirtymismatka suunnitellusta sijainnista E18 moottoritille mahdollistaisi pelastusaseman resurssien nopeampaa käyttöä koko pelastuslaitoksen alueella. Pelastuslaitos seuraa ja osallistuu aluekehitykseen yhteistyössä sidosryhmien kanssa. Toimintaympäristön muutoksiin varaudutaan ennakoivalla suunnittelulla.

Toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi energiahuollon häiriötilanteissa uudet paloasemat on varustettava varavoimalla. Nykyhetkellä varavoimalla varustettuja pelastusasemia ovat Askolan ja Porvoon pelastusasemat.

Tulevalla palvelutasopäätöskaudella merkittävimpiä suunniteltuja raskaan kaluston hankintoja ovat uusi nostolava-auto, sekä koura-auto. Määritellyn kierron mukaisesti vuoteen 2027 mennessä hankitaan neljä säiliöautoa (vuoteen 2024 mennessä), kaksi säiliösammutusautoa (vuoteen 2024 mennessä), ja kuusi sammutusautoa (vuoteen 2027 mennessä).

Päätös palvelutasosta

- Asemaverkkoa ei harvenneta nykyisestä, sopimuspalokuntien toimintakykyä ylläpidetään tämän edistämiseksi.
- Paloasemaverkon laajentamistarvetta arvioidaan jatkuvasti toiminnallisten tarpeiden, toimintaympäristön muutoksiin perustuvan riskienarvioinnin sekä kuntien kaavoitus- ja rakentamissuunnitelmien perusteella.
- Uusien paloasemien suunnittelussa huomioidaan toiminnan jatkuvuuden turvaaminen voimahuollon häiriötilanteissa.
- Kalustohankinnat määritellään vuosittain tehtävässä investointisuunnittelussa.
- Kalustohankinnat suunnitellaan ja toteutetaan määritellyn kiertosuunnitelman ohjaamana niin, ettei kalustollinen toimintakyky laske.

3.2.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) säädetään pelastuslaitoksella laadittavista pelastustoiminnan suunnitelmista ja niiden sisällöstä ja rakenteesta. Nykyinen suunnittelukokonaisuus on laadittu pääasiassa pelastuslain asettamien vaatimusten mukaisesti.

Pelastuslain 33 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee yhteistyössä pelastustoimintaan osallistuvien, virka-apua antavien viranomaisten ja Hätäkeskuslaitoksen kanssa laatia **hälytysohje** pelastustoiminnassa tarvittavien voimavarojen hälyttämisestä. Hälytysohje on laadittu yhteistyössä Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa vuonna 2018 ja se sisältää osin pelastuslain 45 §:n mukaisen

pelastuslaitosten välisen avunannon suunnitelman. Ohje on voimassa ja sen sisältöä noudatetaan pelastuslaitoksen hälytysvastesuunnittelussa. Hälytysohjetta ylläpidetään säännöllisesti.

Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisen hälytysohjeen lisäksi pelastuslaitos on laatinut yhteistoimintasopimukset muiden naapuripelastuslaitosten kanssa. Näissä yhteistoimintasopimuksissa sovitaan pelastuslaitosten resurssien hälyttämisestä pelastuslaitosrajojen yli ja pelastustoiminnan johtosuhteiden määräytymisestä. Yhteistoimintamuistio kattaa kahdeksan pelastuslaitosta ja se on tarkastettu vuonna 2018.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen alueella on kolme erityiskohdetta, joihin pelastuslaitos on velvollinen laatimaan ulkoisen pelastussuunnitelman suuronnettomuuden varalta. Suunnitelmat laaditaan ja päivitetään yhteistoiminnassa kohteiden toiminnanharjoittajien kanssa. Ulkoiset pelastussuunnitelmat päivitetään tarvittaessa tai vähintään kolmen vuoden välein. Suuronnettomuusriskeistä ja niihin varautumisesta tiedotetaan lähialueen asukkaita koteihin jaettava turvallisuuksitiedotteella, joka sisältää muun muassa tietoa erityiskohteen vaaroista ja toimintaohjeet suuronnettomuustilanteisiin. Suunnitelmat on päivitetty vaatimusten mukaisesti ja niiden sisältö tarkastetaan säännöllisesti.

Pelastuslain 30§:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä alueen kuntien ja vesihuoltolaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittu vuonna 2013 ja se on voimassa. Sammutusvesisuunnitelmaa käsitellään tarkemmin kohdassa 3.3.2.

Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma käsitellään öljyntorjunnan yhteydessä kohdassa 3.3.4.

Tarpeiden arviointi

Keskeisin tarve pelastustoiminnan suunnittelun kokonaisuudessa on yhteensovittaa nykyinen suunnittelukokonaisuus. Suunnitelmakokonaisuuden hallinnasta on tehty laajempi esitys palvelutasopäätöksen kehittämissuunnitelmassa luvussa 6.

Suunnitelmien laadinnassa ja päivityksessä tulee tulevilla palvelutasokaudella edetä yhdenmukaiseen toteutukseen muiden Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa. Osa suunnitelmista on jo nyt yhteisiä. Suunniteltu Uudenmaan yhteinen johtokeskus edellyttää yhteistoiminta-alueelta yhdenmukaista pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, jonka yhtenä osana pelastustoiminnan suunnitelmat toimivat.

Osa sisäministeriön asetuksen mukaisista toimintaohjeista on laatimatta tai ne vaativat perusteellista päivittämistä. Puutteita ilmenee seuraavissa suunnitelmissa tai toimintaohjeissa: huolto- ja tukitoimintojen järjestäminen, kansainvälisen avun vastaanottamiseen liittyvät järjestelyt, sekä toimintaohje pelastustoiminnan poikkeusolojen toimivaltuuksien käytöstä. Puuttuvat suunnitelmat laaditaan tulevilla päätöskaudella viimeistään vuoteen 2022 mennessä. Laadintaa käsitellään tarkemmin kehittämissuunnitelmassa.

Skenaario, jossa pelastuslaitos vastaanottaa kansainvälisiä pelastusmuodostelmia tai asiantuntija-apua toiminta-alueelle edellyttää Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistoimintaa. Kansainvälisen avun järjestelyt suunnitellaan ensisijaisesti yhteistoiminnassa muiden Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa.

Pelastuslaitoksen evakuointisuunnittelu sisältyy Loviisan ydinvoimalaitoksen ulkoiseen pelastussuunnitelmaan sekä erilliseen toimintaohjeeseen. Suunnittelun jatkotarvetta ilmenee poikkeusolojen evakuointien suunnittelussa.

Päätös palvelutasosta

- Pelastustoiminnan suunnitelmat pidetään ajantasaisina ja sisällöltään sisäministeriön asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) vaatimalla tasolla.
- Sisäministeriön asetuksen (1363/2018) mukaiset puuttuvat pelastustoiminnan suunnitelmat laaditaan vuoteen 2022 mennessä.
- Ulkoisia pelastussuunnitelmia tarkistetaan, korjataan ja päivitetään aina tarpeen vaatiessa tai vähintään kolmen vuoden väliajoin.
- Ulkoisia pelastussuunnitelmia koskevia harjoituksia (SM asetus 1286/2019 10§) järjestetään kolmen vuoden välein.
- Päivitetään sammutusvesisuunnitelma.
- Laaditaan toimintaohje pelastustoiminnan poikkeusolojen toimivaltuuksien käytöstä.
- Suunnitellaan pelastuslaitoksen huolto- ja tukitoimintojen järjestäminen ja materiaallinen varautuminen.
- Suunnitellaan kansainvälisen avun vastaanottamisen ja lähettämisen järjestelyt yhteistyössä Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa.

3.2.4 Pelastustoiminnan johtaminen ja tilannekeskustoiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoiminnan tehtävien hoitamiseksi pelastuslaitoksella on pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä, jolla varmistetaan pelastustoiminnan voimavarojen mahdollisimman tehokas ja sujuva käyttö. Muodostelmien johtaminen ja tavoittamisjärjestelyt päivittäisonnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa on kuvattu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (SM 21/2012), pelastuslaitosten kumppanuusverkoston julkaisussa Pelastustoiminnan käsitteitä (1/2013) ja HIKLU-pelastuslaitosten yhteisestä pelastustoiminnan ja valmiuden ylläpidon yleisohjeessa.

Johtamisjärjestelmällä ylläpidetään pelastuslaitoksen valmiutta kaikissa tilanteissa. Valmiuden ylläpitoon kuuluu muun muassa pelastustoiminnan johtamisen päivystysjärjestelyt, ympärivuorokautinen tilannekeskustoiminta ja näissä tapahtuva tilanneseuranta. Pelastuslaitoksen oma tilanneseuranta luo perusteet valmiuden ylläpitämiselle.

Uudenmaan pelastuslaitosten yhteistoimintasopimuksen mukaan pelastustoiminnan johtajana toimii aina se ylin pelastusviranomais, joka tehtävään on hälytetty, riippumatta siitä mistä pelastuslaitoksesta hän on. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella on **välittömässä johtamisvalmiudessa** päivystävä palomestari, sekä virka-ajan ulkopuolella kotivarallaolossa päivystävä päällikkö. **Päivystävä palomestari** toimii oletusarvoisesti pelastustoiminnan johtajana toiminta-alueella tapahtuvissa onnettomuuksissa, käytännössä johtaminen voi tapahtua tilannepaikalla tai etäjohtamisena. **Päivystävä päällikkö** toimii tarvittaessa johtamisen tukena ja vastaa päällekkäisten keskisuurten tehtävien johtamisesta. Päivystävä päällikkö toimii ~~pelastustoiminnan johtajana suurissa onnettomuustilanteissa ja eri toimijoiden yleisjohtajana muiden~~

viranomaisten liittyessä pelastustehtävään. Päivystävä palomestari ja päivystävä päällikkö vastaavat valmiuden ylläpitämisestä tekemällä tarpeelliset valmiussirrot ja lisähälytykset puuttuvan valmiuden korvaamiseksi.

Päivittäiset pienet tehtävät toteutetaan pelastusryhmän toimenpitein. Pelastusryhmää johtaa tehtävään koulutettu **ryhmänjohtaja**, joka voi olla päätoiminen alipäällystötutkinnon suorittanut paloiesimies tai sopimuspalkokunnan yksikönjohtaja.

Pelastusjoukkueenjohtajina toimivat päivystävä palomestari, päivystävä päällikkö tai heidän määräämänsä muu soveltuva henkilö (esim. paloiesimies). Ensimmäisen onnettomuuspaikalle saapuneen yksikönjohtaja toimii tarvittaessa joukkueenjohtajana, kunnes päivystävä päällystöviranomainen tai hänen määräämänsä muu henkilö ottaa tilanteen johdettavakseen.

Pelastuskomppanianjohtajina toimivat päivystävä päällikkö, päivystävä palomestari tai päivystävän päällikön määräämä muu henkilö.

Suuronnettomuuksissa ja vakavissa häiriötilanteissa, tehtävän hoitamiseen liittyvien henkilöiden ja yhteistoimintatahojen määrä kasvaa merkittävästi. Päivittäisillä johtamisresursseilla ei kyetä hallitsemaan tilanteen hoitamiseen liittyvää koordinoitua sekä viranomaisyhteistyötä, jolloin tilanteen johtamista varten perustetaan pelastustoiminnan johtokeskus (PEL JOKE). Perustamisesta vastaa pelastuslaitoksen päivystävä päällikkö. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen johtokeskus perustetaan Porvoon pelastusasemalle erillisen suunnitelman mukaisesti. Johtokeskushenkilöstö muodostetaan pelastuslaitoksen päällystöstä ja sitä voidaan vahventaa muiden pelastuslaitosten henkilöstöllä.

Riskienhallinnan henkilöstö liittyy pelastustoiminnan johtamisjärjestelmään osana johtokeskuksen henkilöstöä sekä kuntien johtoryhmien yhteyshenkilöinä. Kuntien johtoryhmien hälyttämisestä ja ryhmään lähetettävästä yhteyshenkilöstä vastaa päivystävä päällikkö. Riskienhallinnan henkilöstön liittyminen pelastustoimintaan suunnitellaan vuosittain tarkistettavassa Pelastustoiminnan tukeminen -suunnitelmassa.

Edellisen päätöskauden johtamistoimintaan liittyvät tavoitteet koskevat henkilöstön osaamisen kehittämistä. Pelastustoiminnan koulutussuunnitelma laaditaan vuosittain ja henkilöstö osallistuu siinä määriteltuihin johtamiskoulutuksiin. Kehittymistä tehtävissä tuetaan henkilökohtaisten vastuualueiden kautta sekä täydennyskoulutuksilla. Pelastustoiminnan johtajien osaaminen varmennetaan säännöllisesti. Henkilöstön osallistumista suuronnettomuusharjoituksiin edellytetään, sekä pelastustoiminnan että riskienhallinnan henkilöstön osalta. Rooleja eri tehtävissä kierrätetään mahdollisimman laajan johtamisosaamisen turvaamiseksi.

Tilannekeskus

Pelastuslaitoksen tilannekeskus tukee ympärivuorokautisesti Itä-Uudenmaan pelastustoimintaa, onnettomuuksien ehkäisytoimintaa, ensihoitoa ja pelastuslaitoksen alueen kuntien toimintaa. Tilannekeskuksella on tehtäviä osana pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää, pelastuslaitoksen ohjaus- ja neuvontapalveluiden sekä turvallisuusviestinnän toteuttajana. Pelastuslaitoksen puhelinvaihepalvelu toimii tilannekeskuksesta käsin.

Tilannekeskus ylläpitää jatkuvasti turvallisuustilannekuvaa pelastustoiminnan valmiudesta sekä pelastustoimen toimintaympäristössä tapahtuvista muutoksista. Näiden tilannetietojen perusteella pelastuslaitos varautuu etupainotteisesti mahdollisiin uhkatilanteisiin.

Tilannekeskus avustaa pelastustoiminnan johtajaa päivittäisissä onnettomuustilanteissa. Etenkin onnettomuustilanteiden alkuvaiheessa tilannekeskuksella on merkittävä rooli pelastustoiminnan sujuvoittamisessa muun muassa tukemalla onnettomuustiedottamista.

Suuronnettomuustilanteissa tilannekeskus liitetään osaksi pelastustoiminnan johtokeskusta ja sen normaalivahvuutta kasvatetaan hälyttämällä tilannekeskuksen henkilökuntaa vapaavuorosta. Normaalitylanteessa tilannekeskuksessa työskentelee yksi henkilö kerrallaan.

Edellisen päätöskauden tavoitteena oli vahventaa tilannekeskuksen tehtävien toteutumista henkilöstön osaamisen kehittämällä, sekä lisätä etäyhteys hätäkeskuksen tietojärjestelmään. Osaamisen kehittämisessä on onnistuttu lisäämään säännöllisellä ohjeistuksen kehittämällä, koulutuksella ja osaamisen varmentamisella. Erillisen etäyhteyden avaamista hätäkeskusjärjestelmään ei toteuteta. Tilannekeskuksen rooli turvallisuusviestinnässä käsitellään kohdassa 2.2.4.

Väestön varoittaminen ja onnettomuusviestintä

Pelastuslain 27 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteissa sekä siihen tarvittavasta hälytysjärjestelmästä. Pelastuslaitoksen onnettomuudenaikainen viestintä ja varoittaminen käsittävät vaaratiedotteet, väestöhälyttimet ja onnettomuustiedottamisen. Pelastuslaitoksen onnettomuustiedottamista ohjeistetaan erillisillä toimintaohjeilla.

Onnettomuustiedottaminen pyritään järjestämään etupainotteisesti. Etupainotteisella tiedottamisella on mahdollista helpottaa pelastustoimintaa, vähentää vahinkoja, vapauttaa aikaa pelastustoiminnan johtamiseen ja pelastaa ihmishenkiä. Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella onnettomuustiedottamista toteutetaan mediatiedottein, liikennetiedotteilla sekä sosiaalisessa mediassa. Sosiaalisen median onnettomuustiedottaminen on muuta tiedottamista tukeva viestintäkeino.

Vaaratiedotteen tarkoitus on varoittaa vaarallisesta tapahtumasta. Lisäksi sillä annetaan toimintaohjeita. Vaaratiedote on mahdollista välittää radiossa alueellisesti ja televisiossa valtakunnallisesti. Vaaratiedotetta voidaan tehostaa yleisellä vaaramerkillä ja mediatiedotteilla.

Pelastusviranomaisen voi päättää yleisen vaaramerkin antamisesta tilanteessa, jossa väestöä uhkaa välitön vaara. Tätä varten pelastusalueen kuntien keskustaajamiin sekä keskeisimpien riskikohteiden ja -alueiden läheisyyteen on sijoitettu ulkona liikkuvan väestön varoittamiseen väestöhälyttimiä. Niillä tavoitetaan yli 70 % pelastusalueen väestöstä. Pelastuslaitoksen väestöhälyttimien käytöstä vastaa tilannekeskus, jonka lisäksi ne voidaan käynnistää hätäkeskuksesta.

Onnettomuusaikaisesta pelastuslaitoksen tiedottamisesta ja väestön varoittamisesta vastaa aina pelastustoimintaa johtava pelastusviranomainen. Tilannekeskus toimii tiedottamisen rajapintana joukkoviestimien suuntaan ja tukee pelastustoiminnan johtajaa tiedottamisessa välittämällä onnettomuustiedotteet. Suuronnettomuuksissa ja laajoissa häiriötilanteissa tiedottaminen toteutetaan pelastustoiminnan johtokeskuksesta ja sen toteutukseen nimetään erillinen tiedotuspäällikkö.

Edellisen kauden tavoitteena pelastuslaitos määritteli väestöhälyttimien määräksi 35 – 40 suurtehohälytintä, joista kyetään välittämään äänimerkkien lisäksi myös puhetta ja automaattisia puheviestejä. Pelastuslaitoksen väestöhälyttimien määrä vuonna 2020 on 40 ja niihin on järjestetty edellä mainitut toiminallisuudet.

Toiseksi tavoitteeksi määriteltiin väestöhälyttimien käynnistämisen salliminen toiminnanharjoittajalle tilanteissa, joissa se katsotaan tarpeelliseksi ihmisten suojaamiseksi. Käyttömahdollisuudesta on sovittu ja se on järjestetty erityisvaarallisten kohteiden turvallisuusorganisaatioiden käyttöön.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Uudenmaan pelastuslaitosten yksi yhteisistä avaintavoitteista kaudella 2014-2020 on ollut suuronnettomuuksiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen. Tätä varten vuonna 2019 käynnistettiin projekti, jonka tuotoksena on Uudenmaan pelastuslaitosten yhteinen, jatkuvasti toiminnassa oleva johto- ja tilannekeskus ja siihen liittyvät yhdenmukaiset toiminnot koko alueella. Valmistelussa on mukana lisäksi sisäministeriön pelastusosasto.

Yhteisen johtokeskuksen perustaminen edellyttää yhteistä pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää. Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysissä tarkasteltujen uhkaskenaarioiden toteutuessa nykyinen hajautettu johtamisjärjestelmä kohtaisi suuria haasteita. Uudenmaan pelastuslaitoksille suunnitellaan ja rakennetaan yhteinen pelastustoiminnan johtamisjärjestelmä, joka on mitoitettu vastaamaan uhkakuvia. Johtamisjärjestelmällä on oltava valmius pitkäkestoiseen johtamistoimintaan yhteiskunnan häiriötilanteissa, suuronnettomuustilanteissa ja useissa keskiuurissa onnettomuustilanteissa sekä kyky johtaa kaikkia alueelle muodostettavia pelastusmuodostelmia (Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysi). Pelastuslaitoksen oman johtamisjärjestelmän kehittämistä ja ylläpitoa tulee jatkaa tavoitteellisesti siirtymävaiheen ajan. Kehittämisessä huomioidaan Uudenmaan yhteiset tarpeet.

Pelastuslaitosten välille suunniteltu yhteistoiminta ja avunanto edellyttävät säännöllisesti Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen resurssien toimimista naapuripelastuslaitosten toimialueella. Yhteistoiminta ja sen muodot lisääntyivät entisestään uuden hätäkeskustietojärjestelmän Erican käyttöönoton myötä. Tehtävien menestyksellä hoitaminen toisen pelastuslaitoksen alueella edellyttää pelastustoiminnan toimintaympäristön tuntemusta, jota tulevalla päätöskaudella tulee lisätä koulutuksilla ja eri yhteistoiminnan keinoin.

Johtamistoiminnan jatkuvuuden turvaaminen pitkäkestoissa suuronnettomuustilanteissa on pelastuslaitoksen omin resurssein haastavaa. Henkilökunnan osallistumista suuronnettomuusharjoituksiin tulee tukea jatkossakin koko päällystön kattavan osaamisen varmistamiseksi. Muiden pelastuslaitosten edustajia kutsutaan johtokeskusharjoituksiin säännöllisesti. Suunnitelmien ja toimintamallien yhdenmukaistaminen Uudenmaan pelastuslaitosten alueella edesauttaa siirtymävaiheessa Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen johtokeskuksen täydentämistä toisen pelastuslaitoksen henkilöstöllä.

Vuodesta 2021 alkaen tilannekeskuksen henkilöstöä lähetetään työskentelemään muihin Uudenmaan pelastuslaitosten tilannekeskuksiin yhden työvuoron ajaksi. Tällä pyritään edistämään pelastuslaitosten yhdenmukaista toimintaa niin ikään Uudenmaan yhteistä johto- ja tilannekeskusta silmällä pitäen.

Tilannekeskuksen toimintaa valmiuden ylläpidossa tulee jatkokehittää tulevalla palvelutasopäätöskaudella. Päivystävä palomestari vastaa tilannekeskuksen tukemana turvallisuustilannekuvan ylläpitämisestä ja tilannetietojen välittämisestä eteenpäin. Tilannetietojen keräämiselle ja koostamiselle tulee olla selkeät toimintamallit. Tilannekeskuksessa tuotettavan

tilannekuvatuotteen tulee olla suodatettu ja laadultaan sellainen, että sen perusteella voidaan tehdä päätös tarvittavista toimenpiteistä.

Väestöhälytinvieron kattavuus on nykytilanteessa hyvä. Hälytinvieron toiminnallisuutta monipuolistetaan liikuteltavilla hälyttimillä. Tulevan palvelutasopäätöskauden toiminnan pääpaino on nykyisten hälyttimien ylläpitämisessä. Toimintaympäristön muutoksia seurataan ja hälytinvierkkoa laajennetaan tarvittaessa. Verkostoa täydennetään pääasiassa kaavoitetuille tai lisärakennetuille alueilla.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään ja kehitetään pelastustoiminnan johtamisjärjestelmää toimintaympäristön riskeihin pohjautuen.
- Kehitetään turvallisuustilannekuvatuotteiden kokoamista ja sisältöä valmiuden ylläpidon tueksi.
- Vakioidaan ja kirjataan tilannekeskuksen toimintamallit pelastustoiminnan tukemiseen liittyen.
- Suunnitellaan Uudenmaan pelastuslaitosten Helsinkiin sijoittuvaa yhteistä johtokeskusta ja varaudutaan sen käyttöönottoon.

3.2.5 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Sisäministeriön asettaman toimintavalmiuden suunnitteluohjeen (SM 2012) määritelmän mukaisesti pelastustoiminnan toimintavalmius muodostuu viidestä osatekijästä: henkilöstön määrästä ja laadusta, kaluston määrästä ja laadusta, ennakkoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista, johtamisen organisoinnista sekä pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta.

Toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttymiseen vaikuttaa merkittävimmin paloasemaverkon kattavuus. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat minimivahvuuden saaminen tehtävälle, pelastusaseman lähtöaika, ajoaikaan vaikuttavat tekijät sekä suunnitellun yksikön sitoutuminen toiseen tehtävään. Pelastustoiminnan toimintavalmiusaikaan vaikuttavat nykyhetkellä myös puutteelliset menettelyt todellisen toimintavalmiusajan mittaamiseen onnettomuuspaikalla.

Toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaiset tavoiteajat:

- **Ensimmäisen yksikön toiminta-valmiusajalla** tarkoitetaan sitä aikaa, joka alkaa, kun ensimmäinen pelastusyksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Toimintavalmiusaika pitää siis sisällään lähtöajan ja ajoajan.
- **Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla** tarkoitetaan sitä aikaa, joka alkaa, kun ensimmäinen pelastusyksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy, kun yksikkö saavuttaa kohteen. Toimintavalmiusaika pitää siis sisällään lähtöajan, ajoajan sekä kaluston selvittämiseen kuuluvan ajan.
- **Pelastusjoukkueen kokoamisajalla**, tarkoitetaan aikaa, jossa pelastusjoukkueen tulisi olla pelastustoiminnan johtajaa lukuun ottamatta tilannepaikalla siitä hetkestä, kun ensimmäinen yksikkö on vastaanottanut hälytyksen.

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella tavoitteena oli, että toimintavalmiusaikatavoite täyttyy 90 %:ssa tehtävistä. Tavoite koski sekä ensimmäisen yksikön toimintavalmiutta, että pelastustoiminnan toimintavalmiutta.

Tavoite täyttyi koko päätöskaudella III ja IV riskiluokan alueilla, joissa molemmat toimintavalmiusaikatavoitteet täyttyivät vähintään 98-prosenttisesti. II riskialueiden toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttymisprosentti jäi hieman tavoitteesta ja oli molemmissa seurattavissa toimintavalmiusajoissa 87-88 %. I riskialueiden toteuma jäi eniten tavoitteesta. Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikatavoite täyttyi 86-prosentissa tehtävistä, ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaika 81-prosenttisesti.

	Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan mediaani kiireellisissä tehtävissä 2015-2020	Ensimmäisen yksikön tva-tavoitteen täyttymisprosentti	Pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani kiireellisissä tehtävissä 2015-2020	Pelastustoiminnan tva-tavoitteen täyttymisprosentti
Kaikki tehtävät	7:57	94	11:47	95
Riskiluokka I	4:14	86	9:41	81
Riskiluokka II	6:34	87	10:40	88
Riskiluokka III	8:17	98	10:25	99

Taulukko. Toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttyminen edellisellä palvelutasopäätöskaudella.

Riskiruuduittain (1km * 1 km kokoinen alue) ensimmäisen yksikön tulee saavuttaa riskiruudulle asetetun toimintavalmiusaikatavoitteen vähintään 50 % tehtävistä. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiusajan tulee täytyä vähintään 50 % tehtävistä. Näiden tavoitteiden täyttämiseksi poikkeamia palvelutasosta on erityisesti Sipoon Söderkullassa, sekä yksittäisessä ongelmavuodessa Loviisan Koskenkylässä.

Koskenkylän ongelmavuoden pelastustoiminnan toimintavalmiusajan mediaani on lähes 20 minuuttia, kun tavoiteaika ruudun saavuttamiseksi on 14 minuuttia. Ensimmäinen yksikkö on saavuttanut ruudun 15 minuutissa mediaanissa, kun tavoite tälle olisi 10 minuuttia. Sipoon haastavimman ruudun pelastustoiminnan toimintavalmiuden mediaani on lähes 18 minuuttia (tva. tavoite 14) ja ensimmäisen yksikön toimintavalmius 12 minuuttia (tv.a tavoite 10).

Tavoitteiden ja tarpeiden arviointi

Sipoon Söderkullan alueen toimintavalmiuden parantamiseksi suunnitellaan ratkaisuja lyhyelle ja pitkälle aikavälille. Alueella riskiruutujen määrä on kasvanut vuoden 2015 tasoon nähden kahdella I-luokan riskiruudulla ja kolmella II-luokan riskiruudulla. Uusien asuinalueiden rakentaminen eteläisessä Sipoossa jatkuu edelleen.

Söderkullaan suunnitellun uuden ensihoitoaseman käyttömahdollisuudet pelastustoimintaan selvitetään. Pelastuslaitos pyrkii sijoittamaan ensihoitoasemalle minuutin lähtövalmiudessa olevan kevyen pelastusyksikön. Uusi kevytsammutusauto lyhentää avunsaantiaikaa siten, että toimintavalmiusaika tavoitteiden tavoitteet saavutetaan. Pelastuslaitos käynnistää valmiuteen vaadittavan kaluston ja henkilöresurssin suunnittelun ja tekee asiasta tarvittavat investointiesitykset tulevalla palvelutasopäätöskaudella.

Pitkällä aikavälillä Söderkullan kasvu edellyttää pelastuslaitoksen toimintavalmiudelta uuden pelastusaseman sijoittamista alueelle. Pelastuslaitos tekee yhteistyötä Sipoon kunnan kanssa uuden pelastusaseman suunnittelussa.

Koskenkylän ongelmaruutu käsittää Koskenkylän taajamaan, jonka päivittäisonnettomuuksien toteuma käsittää yleisimpiä pelastustehtäviä. Toimintavalmiuden parantamista asemarakentamisella ei Koskenkylän osalta voida pitää tällä hetkellä kustannustehokkaana ratkaisuna. Lähimpien sopimuspalokuntien 10 minuutin lähtövalmiudella ei kyetä ratkaisemaan saavutettavuus ongelmia. Ruutu tulee tavoittaa ensimmäisellä yksiköllä 10 minuutissa, ja tehokkaan pelastustoiminnan tulisi alkaa 14 minuutissa. Ruudun tavoitettavuutta voidaan parantaa parhaiten optimoimalla Loviisan pelastusaseman sijaintia.

Yksittäisiä toimintavalmiusajan ylittämistä on tapahtunut samassa riskiruudussa Pukkilassa ja Askolassa. Syyt ovat olleet yksikön tavoitevahvuudessa tai lähtöajassa. Ongelmat ovat ratkaistavissa parantamalla sivutoimisten paloasemien lähtövalmiutta. Pelastuslaitos käynnisti sivutoimisen henkilöstön rekrytointikampanjan vuonna 2020. Sivutoimisten jäsenhankintaa jatketaan tarpeisiin perustuen tulevalla päätöskaudella.

Päätös palvelutasosta

- Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet täyttyvät **riskiluokittain** vähintään 50 %:ssa pelastustoimen tehtävistä.
- Ensimmäisen yksikön ja pelastustoiminnan toimintavalmiusaikatavoitteet täyttyvät **riskiluokittain** 90 %:ssa pelastustoimen tehtävistä.
- Söderkullaan suunnitellun uuden ensihoitoaseman käyttömahdollisuudet pelastustoimintaan selvitetään.
- Uudenmaan alueen paloasemarakentamista suunnitellaan yhteistyössä huomioiden koko Uudenmaan alueen tarpeet. Asemaverkkoa kehitettäessä arvioidaan, missä pelastustoimen valmiuden lisäämisellä saadaan mahdollisimman paljon vaikutusta aikaiseksi.
- Sipoon kunta selvittää yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa uuden pelastusaseman suunnittelua ja rakentamista eteläiseen Sipooseen pelastuslaitoksen käyttöön.
- Loviisan kaupunki selvittää yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa uuden pelastusaseman suunnittelua ja rakentamista asemakaavaan merkitylle paikalle.

3.2.6 Yhteistoiminta pelastustoiminnassa

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Sujuva yhteistoiminta on keskeinen osa pelastuslaitoksen toimintavalmiutta. Toimivalla yhteistyöllä edesautetaan toiminnan kehittämistä, parannetaan tiedonkulkua ja tilannekuvaa sekä varmistetaan tilanteen hallinta päivittäisissä onnettomuuksissa ja häiriötilanteissa.

Yhteistoiminta naapuripelastusalueiden kanssa on vakiintunutta ja se perustuu yhteistoimintasopimuksiin (ns. HIKLU yhteistyö). Yhteistyön puitteissa on laadittu muun muassa yhtenäistä ohjeistusta pelastustoimintaan liittyen, sovittu pelastustoiminnan johtamisesta ja resurssien käytöstä yli aluerajojen, sekä toteutettu kalustollista yhteistyötä. HIKLU-yhteistyön lisäksi Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella on yhteistyötä myös muiden pelastustoimen alueiden kanssa. Muut yhteistyöpelastuslaitokset ovat Kymenlaakson pelastuslaitos, Päijät-Hämeen pelastuslaitos sekä säteilyonnettomuuksiin liittyen Satakunnan pelastuslaitos.

Päivittäistoiminnassa tehtävään hälytetään lähin ja tarkoituksenmukaisin yksikkö automaattisesti riippumatta pelastuslaitosrajoista. Hälyttämisen periaatteet määritellään Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisessä hälytysohjeessa. Laajemmissa tilanteissa naapurialueen pelastuslaitoksen pelastustoiminnan johtaja voi pyytää toiselta pelastuslaitokselta esimerkiksi erikoiskalustoa tai pelastusmuodostelmia.

Muiden viranomaisten osalta pelastuslain 49 §:n mukaisesti valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua. Valtion ja kunnan viranomaiset, laitokset ja liikelaitokset ovat pelastuslain 46 §:n nojalla myös velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoimintaan ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti.

Pelastustoimen tehtävänä on yhteen sovittaa eri toimijoiden pelastustoimintaan varautumista suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (PeL 46 §). Pelastuslaitokset laativat alueensa onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat. Niiden yhteistyötahojen, jotka ovat velvollisia antamaan virka- tai asiantuntija-apua pelastustoiminnassa ja siihen varautumisessa, on laadittava pelastuslaitoksen johdolla, ja yhteistoiminnassa keskenään, tarpeelliset suunnitelmat tehtäviensä hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan.

Pelastuslaitokselle on annettava selvitykset pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroista. Vastavuoroisesti pelastusviranomainen voi pelastuslain 50 §:n mukaisesti antaa toimialaansa soveltuvaa virka-apua valtion tai kunnan viranomaisen ja laitoksen laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi.

Pelastuslain 47 §:n mukaista yhteistoimintasuunnittelua toteutetaan merkittävimmin pelastuslaitoksella Loviisan ydinvoimalaitoksen ja Kilpilahden teollisuusalueen suuronnettomuusvalmiutta koskien. Yhteistyötä säteilytilanteisiin varautumisessa on kuvattu säteilyvaaratilanteita käsittelevässä kohdassa 3.3.7.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitos osallistuu meripelastuslain (1145/2001) mukaisesti meripelastustoimintaan Rajavartiolaitoksen alaisuudessa. Pelastuslaitos osallistuu meripelastustoimintaan alus-, henkilöstö- ja johtamisresursseilla. Yhteistyö Suomenlahden

merivartioston kanssa meripelastustoimintaan liittyen on vakiintunutta. Yhteistoiminnan perusteista ja vastuista on laadittu erillinen Suomenlahden merivartioston ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen välinen yhteistoimintamuistio.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella ei ole laadittu kansainvälisen avun vastaanottamiseksi määritettyä Host Nation Support eli niin sanottua HNS -toimintamallia. Itä-Uudenmaan pelastustoimen kansainvälisen pelastustoiminnan resurssit ovat henkilöstön osalta vähäiset. Kahdella henkilöllä on suorittanut kansainvälisen pelastustoiminnan koulutusputken (UCPM). Näiden lisäksi pelastuslaitoksen henkilöstöstä kaksi on käynyt kansainvälisen pelastustoiminnan peruskurssin ja yksi USAR -basic koulutuksen.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitos pyrkii lisäämään yhteistä harjoittelua Itä-Uudenmaan poliisilaitoksen kanssa. Harjoitustarvetta ilmenee erityisesti pelastustoiminnan järjestämiseksi tilanteessa, jossa epäillään rikosta tai pelastushenkilökunta voi joutua fyysisen väkivallan kohteeksi.

Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella on käynnissä Palosuojelurahaston rahoittama HNS -hanke, jonka tavoitteena on kehittää pelastuslaitokselle isäntämaan tukitoimien toimintamalli sekä koulutuskokonaisuus. Hankeaika on 1.1.2019-31.12.2020. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos seuraa hankkeen etenemistä ja tulee päivittämään laitoksen HNS-ohjeistukset hankkeen tunnistamien parhaiden käytäntöjen mukaisiksi.

Kansainväliseen toimintaan osallistuminen suunnitellaan siten, että sekä henkilöstöresursseja ja kalustoapua pystytään tarjoamaan kansallisesti ja kansainvälisesti niin ettei toiminta-alueen päivittäinen valmius kohtuuttomasti heikkene. Henkilöstön ja kaluston käyttö suunnitellaan niin, että se vastaa ensisijaisesti Uudenmaan alueella tapahtuviin onnettomuuksiin, mutta on tarvittaessa hälytettävissä myös muualla Suomeen. Tämä toteutetaan yhdessä Uudenmaan alueen muiden pelastuslaitosten kanssa.

Päätös palvelutasosta

- Jatketaan yhteistyötä kaikkien yhteiskunnan turvallisuustoimijoiden kanssa.
- Yhteistyötä koskevat suunnitelmat laaditaan ja ylläpidetään voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.
- Yhteistoimintaharjoituksia poliisin kanssa lisätään. Tavoitteena kehittää pelastustoimintaa poliisin uhka-arvioon perustuen.
- Edistetään henkilöstön osallistumista kansainvälisen pelastustoiminnan koulutuksiin.
- Laaditaan Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen Host Nation Support ohjeistus. Toimintamallit laaditaan yhteensopiviksi muiden Uudenmaan pelastuslaitosten kanssa.

3.3 Toimintavalmiuden erityispiirteet

3.3.1 Sammutustoiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen pelastussukelluksen (vesisukellus, kemikaalisukellus ja savusukellus) suunnittelua ja toteutusta ohjaa sisäministeriön julkaisema pelastussukellusohje (SM julkaisu 48/2007, 30.11.2009). Kyseisen ohjeen tarkoituksena on ohjata käytäntöjä, jotka edistävät pelastussukelluksen turvallisuutta.

Savusukelluksella tarkoitetaan paineilmahengityslaitteiden ja asianmukaisten suojavaarusteiden avulla tehtävää sammutus- ja pelastustyötä, joka edellyttää tunkeutumista palavaan ja rajattuun sisätilaan, jossa on savua. Savusukelluskelpoisuuden edellytyksenä on asianmukaisen koulutuksen lisäksi riittävä terveydentila ja fyysinen toimintakyky. Päätoimista ja vapaaehtoishenkilöstöä testataan vuosittain savusukelluskelpoisuuden osoittamiseksi.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella on yhdeksän savusukeltavaa palokuntaa (sivutoimiset ja osa sopimuspalokunnista). Lisäksi savusukellusvalmius on kaikilla päätoimisilla pelastusasemilla ja teollisuuspalokunnissa. Savusukelluksen aloittaminen onnettomuustehtävällä edellyttää sukeltavan parin lisäksi toimintaa suojaavaa suojarahia, jolla tulee lähtökohtaisesti olla myös savusukelluskelpoisuus.

Vapaaehtoishenkilöstön saatavuuden vaikeudet näkyvät erityisesti savusukellusvalmiudessa. Pelastuslaitoksen vapaaehtoishenkilöstön savusukeltajien määrä vuonna 2014 oli 135 savusukeltajaa. Vuoteen 2019 savusukeltajien määrä oli laskenut 79 savusukeltajaan.

Sammutustoiminnan kannalta huomionarvoinen asia on toimialueen kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta. Ennen itsenäisyyden aikaa (1917) rakennettuja rakennuksia on koko rakennuskannasta noin 11 %. Alueella on vanhojen rakennusalueiden lisäksi myös paljon kartanoita ja ruukkimiljöitä. Arvorakennusten tulipaloja tapahtuu pelastusalueella säännöllisesti.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Savusukelluskelpoisten palokuntalaisten vähenemisen takia suojarahin muodostaminen rakennuspalon alkuvaiheessa voi olla haastavaa etenkin pelastusalueen pohjoisissa kunnissa. Savusukelluskelpoisten määrää pyritään kasvattamaan tukemalla palokuntien jäsenhankintaa ja tukemalla palokuntalaisten toimintakyvyn kehittämistä. Sopimuspalokuntien henkilöstölle järjestetään laajemmat kuntotestaus- ja työterveyspalvelut oman kunnan kehittämiseksi.

Pelastusopiston hanke täydentävistä sammutusmenetelmistä päättyi vuonna 2016. Uusilla menetelmillä pyritään nopeuttamaan pelastustoiminnan toimintavalmiutta palokohteessa, parantamaan sammutuksen tehoa, sekä vähentämään työturvallisuusriskejä. Menetelmien kartoitus ja käyttöönotto soveltuvin osin toteutetaan tulevilla palvelutasopäätöskaudella.

Savusukeltaminen on korkeariskistä työtä, jonka aloittamiselle ei ole aina edellytyksiä. Keinovalikoimaa rakennusten sammuttamiseksi ja tulipalon rajoittamiseksi ulkopuolelta kehitetään

täydentävien sammutusmenetelmien avulla. Menetelmillä edesautetaan sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä etenkin tilanteen alkuvaiheessa, mikäli savusukelluksen määrävahvuutta ei saada koottua.

Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat rakennukset edustavat toimialueella suurelta osin vanhaa puurakentamista ja ovat pääsääntöisesti asuinkäytössä. Vanhojen kohteiden rakenneratkaisut voivat olla omalaatuisia ja yllättäviä ja aiheuttavat haasteita sammutustoiminnalle. Tiiviit puutalokorttelit Porvoossa ja Loviisassa muodostavat lisäksi riskin aluepalolle.

Toimintamalleja ja teknistä osaamista vanhojen puurakennusten sammuttamiseen kehitetään tulevalla kaudella. Täydentävien sammutusmenetelmien soveltuvuus arvorakennusten sammuttamisessa kartoitetaan. Täydentävillä menetelmillä voidaan vähentää sammutusveden rakennukselle ja irtaimistolle aiheuttamia vahinkoja. Lisäksi vanhat rakennusalueet huomioidaan tarvittavalla tasolla päivitetävässä sammutusvesisuunnitelmassa.

Päätös palvelutasosta

- Tuetaan sopimuspalokuntien jäsenhankintaa henkilöstön toimintavalmiuden ja savusukellusvalmiuden parantamiseksi.
- Rekrytoidaan aktiivisesti sivutoimisiin palokuntiin jäseniä henkilöstön toimintavalmiuden ja savusukellusvalmiuden parantamiseksi.
- Lisätään täydentäviä sammutusmenetelmiä osaksi sammutustoimintaa.
- Kehitetään kulttuurihistoriallisten kohteiden sammutustaktiikoita.
- Seurataan ja tuetaan vapaaehtoishenkilöstön fyysisen toimintakyvyn tasoa.

3.3.2 Sammutusvesijärjestelyt

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta (sammutusvesisuunnitelma) yhteistyössä pelastustoimen alueeseen kuuluvien kuntien ja pelastustoimen alueella toimintaa harjoittavien vesihuoltolaissa (119/2001) tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä näille vettä toimittavien vesilaitosten kanssa. Sammutusvesisuunnitelma on laadittava siten, että sammutusveden hankinta ja toimittaminen vastaavat 29 §:ssä tarkoitetussa palvelutasopäätöksessä määritellyjä onnettomuusuhkia. Sammutusvesisuunnitelman hyväksyy alueen pelastustoimi. Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelma on laadittu vuonna 2013.

Pelastuslaitoksen sammutusvesihuolto perustuu liikkuvaan kalustoon ja sammutusvesisuunnitelmassa osoitettuihin vedenottoapaikkoihin. Keskeisin vesihuollon kalusto on pelastuslaitoksen 14 säiliö- tai säiliösammutusautoa. Nykyisellä kalustomäärällä kyetään pääsääntöisesti saamaan 30 kuutiometrin vesimäärä I, II ja III-luokan riskialueille 30 minuutissa. Määrittely on laskennallinen ja sen toteutuminen riippuu merkittävästi sopimuspalokuntien lähtövalmiudesta.

Kilpilahden teollisuusalueen osalta alueen teollisuuspalokunta on varautunut kohteen riskejä vastaavalla infrastruktuurilla ja kalustolla. Teollisuuspalokunnan tavanomaista tehokkaampi kalusto

on erityisissä tilanteissa saatavilla myös alueen ulkopuolisiin tulipaloihin, mikäli tämä ei vaaranna teollisuuskohteiden omaa turvallisuutta.

Lisäksi olennaista erityiskalustoa ovat siirrettävät pumpput sekä mönkijät, joiden avulla voidaan toteuttaa sammutusvesihuolto suuriin tulipaloihin alueella olevista vesilähteistä erillisellä letkulinjalla.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Sammutusvesisuunnitelma on tarkastettava ja se on tarvittavin osin laadittava uudestaan vastaamaan nykyisiä toimintaympäristön tarpeita. Suunnittelussa otetaan riittävällä tasolla huomioon toiminta-alueen vanhat puutaloalueet, muut riskikohteet, I-III riskiruutujen saavutettavuus, sekä sammutusjätevesihuolto. Luonnonvesilähteiden nykyistä parempi hyödyntäminen otetaan huomioon siirrettävän pumppukaluston määrää ja sijaintia suunnitellessa.

Päätös palvelutasosta

- Sammutusvesisuunnittelussa huomioidaan luonnonvesilähteiden käyttäminen.
- Sammutusvesisuunnitelma päivitetään riskeihin pohjautuen, huomioiden ainakin TUKES:N valvonnassa olevat kohteet sekä vanhat puutaloalueet.
- Säiliöautojen ja säiliösammutusautojen hankinnassa ja sijoittamisessa huomioidaan riittävästi I-III riskiruutujen saavutettavuus.

3.3.3 Pelastaminen korkealta ja maanalaisista tiloista

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Ihmisen pelastaminen korkealta ja maanalaisista tiloista edellyttää pääsääntöisesti pelastuslaitokselta putoamisvaarallisella alueella työskentelyä, joka ohjeistetaan ja koulutetaan erillisenä asiakokonaisuutena. Putoamisvaarallisella alueella työskentely (myöhemmin PVT) on yleistermi, joka sisältää kattotyöskentelyn, laskeutumisen, henkilön nostot ja laskut, työskentelyn puomitikas- ja nostolava-auton korissa, sekä muun putoamisvaarallisella alueella tapahtuvan työskentelyn.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen toiminta-alueella sijaitsee riskikohteita, joissa ihmisen pelastaminen voi edellyttää PVT valmiutta. Näitä riskikohteita ovat esimerkiksi Kilpilahden teollisuusalue, Loviisan ydinvoimalaitos, satamat, rakennustyömaat ja teollisuuskohteet yleisesti.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen PVT valmiutta ylläpidetään ensisijaisesti päätoimisilla pelastusasemilla ja teollisuuspalokunnissa. Pelastuslaitoksella on kaksi nostolava-autoa, joiden sijoituspaikat ovat Porvoo ja Loviisa.

PVT toimintaa ohjataan pelastustoiminnan tehtäväalueella korkealla työskentelyn tiimissä. Tiimi kokoontuu vuosittain määrävälein suunnittelemaan osaamista ylläpitävät pakolliset harjoitukset, kehittävät korkealla työskentelyn toimintamalleja sekä laativat kaluston hankintaesitykset. Korkealla työskentelyyn koulutetaan erillisiä kouluttajia, jotka vastaavat edelleen työvuorojen kouluttamisesta. Lisäksi nostolavan käyttöpätevyyden omaavilla henkilöillä on erillinen vuosittainen koulutusseuranta ja osaamisen varmentaminen.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksella on ollut vuosina 2015-2020 21 tehtävää, joihin on liittynyt ihmisen pelastamistehtävä nostolavaa, tikkaita tai köysiä apua käyttäen. Valtaosa tehtävistä on sijoittunut Porvoon, Loviisan ja Sipoon alueelle. Vastaavia eläinpelastustehtäviä on samana aikana ollut 67 kappaletta. Merkittävä osa eläinpelastustehtävistä on suoritettu tikkailla tai nostolavaa käyttäen.

Toiminta-alueelle ei ole yli kahdeksan kerroksisia asuinrakennuksia, eikä tällä hetkellä ole tiedossa tulevaa korkeaa tai ylikorkeaa asuinrakentamista. Pelastuslaitoksen rakentamisen ohjauksesta vastaavien riskienhallinnan viranhaltijoiden ja pelastustoiminnan korkealla työskentelyn vastuuhenkilön tulee tehdä yhteistyötä alueen erityisriskien tunnistamisessa. Toimintaympäristön tuntemus luo edellytykset kalustohankinnoille sekä pelastamisen toimintamallien kehittämiseksi.

Pelastuslaitos ylläpitää omaa PVT erityisosaamista vakituisilla pelastusasemilla. Sopimuspalokuntien ja sivutoimisten palokuntien PVT valmius toteutetaan Uudenmaan pelastuslaitosten sopimuspalokuntien suorituskykyvaatimushankkeen perusteella erikseen määritellyille palokunnille.

Nostolavojen ensisijainen sijoituspaikka on tulevalla päätöskaudella Porvoon ja Loviisan pelastusasemat. Uusien nostolava-autojen uudishankinnoissa huomioidaan toimintaympäristön riskikohteet, jos se on mahdollista.

Päätös palvelutasosta

- PVT osaamista ylläpidetään ensisijaisesti päätoimisilla pelastusasemilla.
- PVT osaamista ylläpidetään vuosittaisella harjoittelulla.
- Toimintaympäristön riskikohteita ylläpidetään riskienhallinnan ja pelastustoiminnan tehtäväalueiden yhteistyönä.
- Toimintamallit, harjoitukset ja kalustohankinnat sovitetaan vastaamaan toimintaympäristön riskejä.
- Nostolava-autojen valmius ylläpidetään Porvoon ja Loviisan pelastusasemilla.
- Nostolava-autojen hankinnoissa huomioidaan riittävästi toiminta-alueen aluekehitys ja olemassa olevat riskikohteet.

3.3.4 Öljyvahingontorjunta sekä merellinen toiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos on pelastuslain mukainen öljyntorjuntaviranomainen alueellaan ja varautuu öljyntorjuntaan maalla ja merellä. Itä-Uudenmaan alueella varsinaisen torjuntatyön hoitaa vakinainen pelastustoimen henkilöstö koulutettuihin vapaaehtoihin tukeutuen. Laajan merellisen öljyvahingon torjunta edellyttää yhteistyötä pelastuslaitosten, muiden viranomaisten ja vapaaehtoisten kesken. Pelastuslaitoksen ydintehtävänä on öljyntorjunnan nopea aloittaminen ja siten vaikutusten lieventäminen. Toiminta-alueen suurin yksittäinen riskikohde öljyvahinkojen osalta on Kilpilahden öljysatama ja jalostamoalue Porvoossa.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen öljyntorjuntakalusto on hajautettu pelastusasemille ja erillisille öljyntorjuntavarikoille. Keskeisin kalusto koostuu veneistä sekä puomeja ja muuta torjuntavälineistöä sisältävistä konteista. Kokonaisuudessaan Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksella on 11 öljyntorjuntavenettä, joista yhdeksällä voidaan kerätä öljyä. Porvoon pelastusasemalle on sijoitettuna öljyntyneiden lintujen puhdistuskontteja, joiden toimintavalmiuden ylläpitovastuu on jaettu pelastuslaitoksen ja WWF:n vapaaehtoisten kesken. Lisäksi jokainen pelastusyksikkö kykenee pienimutoiseen torjuntaan yksiköihin sijoitetuilla imeytysaineilla ja torjuntavälineillä.

Meritoiminnan ja öljyvahingontorjunnan suunnittelu pelastuslaitoksella jakautuu öljyntorjuntaan varautumisen suunnitteluun, ja erityisvaarallisten kohteiden osalta tehtävään erilliseen pelastustoiminnasuunnitteluun. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella keskeiset öljyntorjunnan ja merellisen toiminnan suunnitelmat ja ohjeet ovat pelastuslaitoksen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelma, öljyntorjunnan toimintaympäristöanalyysi, ja meritoimintaohje.

Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmassa on selvitetty pelastuslaitoksen ja sidosryhmien suorituskyyvyt sekä öljyvahingontorjuntaan liittyvät tehtävät maalla ja merellä. Kunnan eri viranomaisten ja laitosten tulee osallistua öljyvahinkojen torjuntaan ja huolehtia tarvittaessa vahingon jälkitorjunnasta. Kunnat huolehtivat tarpeen mukaan öljyn ja vahinkojätteen poistosta sekä vahinkopaikan kunnostamisesta ja muista jälkitorjuntaan liittyvistä toimenpiteistä.

Yhteistyö Kymenlaakson ja Uudenmaan pelastuslaitosten sekä Rajavartiolaitoksen kanssa on tiivistä. Avomerialueen öljyntorjunnan johtovastuu kuuluu rajavartiolaitokselle. Pelastuslaitos osallistuu torjuntaan niin kaukana merialueella, kuin se on kaluston ja resurssien suhteen mahdollista. Rantapuhdistuksessa sekä öljyntyneitä lintuja puhdistettaessa tukeudutaan vapaaehtoiseen pelastuspalveluun sekä WWF:ään. Yhteistyö Kilpilahden sataman kanssa on kiinteää ja vuorovaikutteista. Kilpilahden satama on riskin omistajana osaltaan myös velvollinen varautumaan öljyvahingontorjuntaan.

Pelastuslaitoksen meritoiminta käsittää merellisen öljyvahingontorjunnan lisäksi muita pelastustehtäviä merellä ja osallistumisen Rajavartiolaitoksen johtamaan meripelastustoimintaan. Tehtävät käsittävät ihmisten pelastustehtäviä, rakennus- ja maastopaloja saaristossa, liikennevälinepaloja sekä erilaisia tarkastus- ja varmistustehtäviä.

Edellisessä palvelutasopäätöksessä määritellyjä tavoitteita osaamisen ja toimintavalmiuden ylläpidosta on toteutettu panostamalla öljyntorjunnan koulutukseen ja harjoitteluun. Pelastuslaitoksen sisäistä koulutustoimintaa on tehostettu perustamalla vuorovastaavien öljyntorjuntakouluttajien ryhmä. Vakinaisten ja sopimuspalokuntalaisten yhteisiä merellisiä harjoituksia järjestettiin edellisellä päätöskaudella säännöllisesti. Suurimmat alukset vaativat miehistöltä asianmukaisen pätevyyskirjan sekä riittävän määrän harjoitusta ja koulutusta vuosittain. Tarvittavan pätevyyden ja osaamisen edellyttämä koulutus määritellään meritoimintaohjeessa ja vuosittaisissa koulutussuunnitelmissa ja ne toteutetaan työvuorokoulutuksissa.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksella on vuosittain noin 50 öljyvahingontorjuntatehtävää. Vuosina 2015-2019 tapahtuneista öljyonnettomuuksista 11% tapahtui satamassa tai merialueella (PRONTO). Toiminta-alueen ylivoimaisesti suurin riski on Kilpilahden teollisuusalue, Nesteen jalostamo suurimpana toimijana. Suomenlahden pahin mahdollinen skenaario öljy- ja merionnettomuudesta, joka sitoisi

myös Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen voimavaroja, on matkustaja-aluksen ja suuren öljytankkerin törmäys, jonka yhteydessä jopa 30 000 tonnia öljyä voisi vapautua mereen.

Jotta öljyntorjuntavalmiuden nykytila merialueella pystytään ylläpitämään uhkia vastaamalla taholla, laaditaan pelastuslaitoksen vanhimpien veneiden uusimiseksi suunnitelma. Muuta öljyntorjuntakalustoa uusitaan ja hankitaan tarpeen mukaan. Pelastuslaitoksen erikoiskalustoa voidaan hyödyntää öljysuojarahaston ehtojen mukaan kaikkialla Suomessa tapahtuvassa öljyntorjuntatyössä.

Yhteistyö Kymenlaakson ja Uudenmaan alueen pelastuslaitosten sekä Rajavartiolaitoksen kanssa pidetään tiiviinä. Myös yhteistyö sekä WWF:n että Kilpilahden sataman kanssa jatketaan kiinteänä ja vuorovaikutteista. Näitä yhteistyömuotoja tulee jatkaa toiminnan kehittämistä silmällä pitäen.

Muiden merellisten tehtävien osalta pelastuslaitoksen aluskalusto hälytettiin edellisellä palvelutasopäätöskaudella 214 kertaa tulipaloon, avunantotehtävään 139 kertaa ja ihmisen pelastamistehtävälle 86 kertaa. Tarkastus- ja varmistustehtäviä, kuten savuhavaintoja tai epäiltyjä hätämerkkejä tarkastettiin venekalustolla 63 kertaa. Merialueen tehtäville ovat tyypillistä pitkät toimintavalmiusajat, jonka vuoksi omatoimisen varautumisen merkitystä tulee korostaa vesillä liikkuville ja saaristossa asuville.

Laki öljyvahinkojen torjunnasta (1673/2009) on kumottu ja öljyntorjuntaa koskevat kirjaukset on siirretty pelastuslakiin. Öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman ylläpitoa jatketaan sekä maaöljy- että meriöljyvahinkojen osalta pelastuslain 47 §:n mukaisesti.

Päätös palvelutasosta

- Ylläpidetään nykyistä toimintavalmiutta merellisiin öljyntorjuntatehtäviin, muihin pelastustehtäviin sekä Rajavartiolaitoksen meripelastustoimintaan osallistumiseen.
- Yhteistyötä muiden viranomaisten ja järjestöjen kanssa jatketaan ja kehitetään.
- Veneitä ja kalustoa uusitaan nykyisen öljyntorjuntavalmiuden ylläpitämiseksi, suunnitelman mukaisesti.
- Pidetään tilannekuva öljyntorjuntakaluston päivitystarpeesta ajantasaisena ja jatketaan öljyntorjuntajärjestelmän täydentämistä myös muun kuin venekaluston osalta.
- Päälystön, alipäälystön ja miehistön osaamista öljyntorjuntaan kehitetään.
- Kehitetään ja lisätään Uudenmaan pelastuslaitosten välistä yhteistyötä, erityisesti kaluston ja toimintamallien osalta.

3.3.5 Vaarallisten aineiden onnettomuudet ja CBRNE-uhat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Kemikaalisukelluksen vähimmäisvahvuudet määritellään sisäministeriön pelastussukellusohjeessa. Tehtävässä, jonka suojaustasoksi riittää roisketiivis suojapuku, minimivahvuus on 1+3. Kaasutiiviin kemikaalisuojapuvun vaatima tehtävä edellyttää vähintään 1+5 vahvuutta. Vaativa kemikaalionnettomuus edellyttää pelastusjoukkueen vahvuista muodostelmaa.

Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen kemikaalisukellusvalmius keskittyy vakituksille pelastusasemille, joissa on tarvittava kalusto ja koulutettu henkilöstö tehtävään. Jatkuva välitön kemikaalisukellusvalmius on 3+9 (kolme ryhmänjohtajaa ja yhdeksän miehistöön kuuluvaa). Tällä valmiudella kyetään hoitamaan pelastusalueen tavanomaiset kemikaalionnettomuudet.

Vaativissa kemikaalionnettomuuksissa pelastusjoukkuetta täydennetään Uudenmaan pelastuslaitosten yhteisellä kemikaalitorjuntayksiköllä, jonka asemapaikka on Vantaalla. Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteen mukaisesti kemikaalitorjuntayksikkö on otettu pelastuslaitoksen omiin harjoituksiin.

CBRNE-uhilla tarkoitetaan kemiallisten aineiden (C), biologisten taudinaiheuttajien (B), radioaktiivisten aineiden (R), ydinaseiden (N) ja räjähteiden (E) väärinkäyttöä. Onnettomuudessa tai onnettomuusuhassa, jonka taustalla epäillään rikosta, toimitaan poliisin riskinarvion mukaisesti. CBRNE-uhkiin liittyvissä tilanteissa pelastuslaitos tukeutuu asiantuntija-apuun, naapuripelastuslaitoksiin sekä tarvittaessa puolustusvoimien virka-apuun. Säteiluvaarantilanteiden osalta toimintavalmius on kuvattu luvussa 3.3.7.

Edellisen päätöksen tavoite järjestää kemikaalionnettomuuksien toimintavalmius pitkäkestoisia onnettomuustilanteita varten ei ole toteutunut ja edellyttää toimenpiteitä tulevalla kaudella.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Vaarallisten aineiden onnettomuudet muodostavat merkittävän uhan Itä-Uudenmaan pelastuslaitoksen toiminta-alueen. Pelastusalueen monimuotoiset kemikaaliuhat edellyttävät toimintavalmiuden kehittämistä erityisesti parantamalla henkilöstön osaamista ja toiminnan suunnittelua.

Edellisellä päätöskaudella toiminta-alueella on tapahtunut yhteensä 62 vaarallisen aineen onnettomuutta ja neljä räjähdystä tai räjähdysvaaratilannetta. Yhteensä näissä tehtävätyypeissä loukkaantui 11 ihmistä.

Henkilöstön osaamista tulee kehittää kaikissa pelastustoimen henkilöstöryhmissä. CBRNE-toiminnan ja vaarallisten aineiden tunnistamiskoulutusta on lisättävä. Koulutukset tulee sijoittaa toimintaympäristön riskeihin. Käytännön harjoitukset pyritään järjestämään mahdollisuuksien mukaan riskikohteissa.

Toimintavalmiutta on kehitettävä pitkäkestoisten, pelastusjoukkuetta vaativien, kemikaalionnettomuuksien sujuvan pelastustoiminnan toteutumiseksi. Torjuntatoimenpiteet perustuvat nykyhetkellä ensisijaisesti vakituisen henkilöstön resursseihin, jotka on varattava

ensisijaisesti kemikaalisukellukseen ja sen turvaamiseen. Tukitoimintoihin hyödynnetään sopimuspalokuntien henkilöstöä.

Kalustollista torjuntavalmiutta tulee kehittää toimintamallien mukana. Torjuntakaluston ja materiaalin suunnittelussa tulee huomioida hankittavien välineiden mahdollisimman laaja käytettävyys eri uhkatilanteissa. Kemikaaliuhkien osalta samaa kalustoa voidaan osin hyödyntää öljyvahingontorjunnassa, säteilyvaaratilanteissa, pandemiavarautumisessa ja kemikaalionnettomuuksissa.

Päätös palvelutasosta

- Kemikaalisukellusvalmiutta ylläpidetään vakituisilla pelastusasemilla
- Sopimuspalokuntien henkilöstöä koulutetaan kemikaalisukelluksen tukitoimintoihin.
- Päätoimiselle henkilöstölle hankitaan CBRNE-uhkia koskevaa koulutusta.

3.3.6 Vesisukellusvalmius

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen vesipelastustoiminnan suunnittelua ja toteutusta ohjaa pelastussukellusohje. Ohjeessa määritellään vesisukellusvalmiuden ja pintapelastusvalmiuden minimitasot.

Pelastuslaitos vastaa vesipelastamisesta sisävesillä. Välittömällä vesisukellusvalmiudella tarkoitetaan välittömässä lähtövalmiudessa olevaa pelastusyksikköä, joka koostuu esimiehestä, kahdesta I-tason vesisukeltajasta ja sukellusavustajasta. Muulla vesisukellusvalmiudella tarkoitetaan pelastusyksikköä, joka koostuu esimiehestä, kahdesta vesisukelluskelpoisesta vesisukeltajasta ja sukellusavustajasta. Pelastusyksikkö voidaan koota tilannepaikalle useammasta toimipisteestä.

Pelastuslaitos ylläpitää välitöntä I-valmiustason vesisukellusvalmiutta Porvoon pelastusasemalla. Loviisan asemalla ylläpidetään muuta vesisukellusvalmiutta vähintään II-tasolla. Valmiuden vaatiman sukeltajareservin suuruus on suunnitelmallisesti 24 koulutettua sukeltajaa. Kaikilla vakinaisilla pelastusyksiköillä sekä pelastuslaitoksen erikseen määrittelemillä sivutoimisilla ja sopimuspalokunnilla on valmius välittömään pintapelastukseen. Vesisukellustoiminnasta on laadittu pelastuslaitokselle erillinen toimintaohje.

Porvoon asemalla on vesisukellustoimintaan varattu erikoisyksikkö (RIU 1055). Yksikkö miehitetään vuorossa olevalla henkilöstöllä, minimivahvuudella esimies ja kaksi vesisukeltajaa. Loviisan pelastusasemalla sukellustoimintaan käytetään pelastusyksikköä. Päätoimisten pelastusasemien hydrokoptereita käytetään vesi- tai pintapelastus- ja ensihoitotehtävissä kuljettamaan henkilöstöä kohteeseen, etenkin kelirikkoaikana. Lisäksi vesipelastustoiminnassa hyödynnetään pelastuslaitoksen vesipelastustoimintaan soveltuvia veneitä ja muuta kalustoa.

Vesipelastustehtävissä hätäkeskus hälyttää hälytysohjeiden mukaisesti tarvittaessa Keski-Uudenmaan pelastuslaitokselta sukeltajan, joka siirtyy onnettomuusalueelle Rajavartiolaitoksen pelastushelikopterilla tai sammutusautolla. Tieto tehtävästä menee aina myös Helsingin

vartiointolaivueen helikopterimiehistölle sekä meripelastuksen johtokeskukseen. Muiden viranomaisten kaluston käytöstä sovitaan suoraan meripelastuskeskuksen tai kyseessä olevan yksikön kanssa.

Edellisen kauden tavoitteena päätettyä välitöntä vesisukellusvalmiutta on ylläpidetty korkealla prioriteetilla. Muu vesisukellusvalmius ei ole pelastussukellusohjeen määritelmän mukaisesti kaikkina aikoina toteutunut

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Vuosina 2015-2019 pelastuslaitoksen toiminta-alueella on ollut 40 vesipelastustehtävää. Toteutuneiden pelastustehtävien perusteella keskeisin alueen riskikohde on Porvoon kaupunkialueen jokiranta, jonka läheisyydessä asutustiheys on pelastusalueen korkein. Keskustan jokirantaan on kohdistunut vuosina 2015-2019 yhdeksän pelastustehtävää. Muilla toimialueen sisävesillä tehtäviä oli viisi. Muita riskialueita ovat merenranta-alueet asutus- ja virkistysalueiden lähellä.

Pelastuslaitos ylläpitää tulevilla päätöskaudella ensisijaisesti välitöntä vesisukellusvalmiutta. Välittömän vesisukellusvalmiuden ylläpitäminen, harjoitukset tai väliaikaisesti kasvanut riski vesialueella voivat edellyttää sukeltajien siirtymistä toiselle toimipisteelle.

Suunnitellun sukeltajareservin ylläpitämiseksi pelastuslaitos jatkaa henkilökunnan kouluttamista edellisen palvelutasopäätöksen mukaisesti. Alueellisille tai pelastusopiston järjestämille vesisukelluskursseille pyritään lähettämään kaksi henkilöä vuosittain.

Päätös palvelutasosta

- Itä-Uudenmaan pelastustoimialueella ylläpidetään välitöntä vesisukellusvalmiutta.
- Koulutetaan uusia vesisukeltajia päätetyn vesisukellusvalmiuden ylläpitämiseksi.
- Pelastussukellusohjeen mukaista pintapelastusvalmiutta ylläpidetään vähintään nykyisellä tasolla.

3.3.7 Säteilyvaaratilanteisiin varautuminen

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Loviisasta 15 km:n päässä, Hästholmenin saarella, sijaitsee Fortum Power and Heat Oy:n omistuksessa oleva Loviisan ydinvoimalaitos, joka oli Suomen ensimmäinen ydinvoimalaitos. Loviisan voimalaitoksella sijaitsee kaksi eri laitosta. Voimalaitos luokitellaan erityistä vaaraa aiheuttavaksi kohteeksi toiminnan luonteen vuoksi ja pelastuslain 48§:n mukaisesti Loviisan ydinvoimalaitokselle on laadittu erillinen ulkoinen pelastussuunnitelma yhteistyössä asianomaisen toiminnanharjoittajan kanssa. Suunnitelma on päivitetty viimeksi vuoden 2019 aikana ja päivitetään osittain seuraavan kerran vuonna 2021.

Säteilyvaaratilanteiden suunnittelu pohjautuu sisäministeriön ja Säteilyturvakeskuksen antamiin ohjeistuksiin. Sisäministeriön säteilytilanneohjeessa määritellään toimijoiden vastuut ja tehtävät sekä tilanteen aikainen yhteistoiminta säteilyvaaratilanteessa. Säteilyturvakeskuksen VAL 1 ja VAL 2

ohjeissa (Suojelutoimet säteilyvaaratilanteen varhaisvaiheessa ja jälkivaiheessa) kuvataan säteilyvaaratilanteessa mahdollisesti tarvittavat suojelutoimet sekä säteilysuojeluperusteet ja ohjeelliset toimenpidetasot niiden toteuttamiselle.

Pelastuslaitoksen vastuulla olevien suojelutoimenpiteiden toteuttamiseksi pelastuslaitos ylläpitää kalustollista toimintavalmiutta. Kalustollinen varautuminen käsittää suojaruukkeita ja mittauskalustoa. Pelastuslaitoksen ylläpitämä monialaisena hankkeena hankittu säteilysuojeluperuste on virkaavun kautta käytettävissä koko maassa.

Pelastuslaitoksen viranomaisyhteistyö säteilyvaaratilanteisiin liittyen on laajempaa, kuin yhteenkään muuhun toimintoon liittyen. Sisäministeriön asetus erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta 7§ edellyttää, että ydinvoimalaitoksen säteilyvaaratilanteen varalle laaditun ulkoisen pelastussuunnitelman toimivuutta testataan vähintään kerran kolmessa vuodessa suuronnettomuusharjoituksen muodossa. Edelliseen Loviisa19 suuronnettomuusharjoitukseen osallistui 46 organisaatiota ja yli 500 henkilöä. Yhteistyö aiheeseen liittyen on aktiivista muun muassa Säteilyturvakeskuksen, poliisin, Fortumin sekä Satakunnan ja Jokilaaksojen pelastuslaitosten kanssa.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Laajamittaisten suojelutoimenpiteiden toimeenpano säteilyvaaratilanteissa vaatii kaikkien hallinnonalojen ja -tasojen toimenpiteitä. Toiminnan vastuun selkeys on kriittinen onnistumistekijä hyvän valmiuden luomiseksi. Väestön suojaamiseksi suunniteltavia toimenpiteitä suunnitellaan yhteistyössä Säteilyturvakeskuksen kanssa. Toiminnan suunnittelussa on huomioitava pelastuslaitoksen rajalliset henkilöresurssit, etenkin viestinnän osalta.

Säteilymittausparttioiden kalusto ja toimintaohjeet tarkastetaan ulkoisen pelastussuunnitelman päivityksen yhteydessä. Pelastuslaitoksen suorittamien säteilymittauksien osalta on määriteltävä tarkemmat vastuut sekä niistä johdetut toiminnan tavoitteet. Tekeillä olevan kansallisen säteilymittausstrategian työn tulokset huomioidaan toiminnan suunnittelussa.

Pelastustoiminnan johtamiseen osallistuvan henkilöstön osaamista säteilyasioissa on ylläpidettävä. Osaamisen kehittämisessä pyritään hyödyntämään keskeisten sidosryhmien asiantuntemusta ja mahdollista koulutustarjontaa.

Päätös palvelutasosta

- Säteilyvaaratilanteiden vastuujakoa tarkennetaan edelleen tulevaisuuden suunnitelmapäivityksissä.
- PEL-JOKE henkilöstölle järjestetään säännöllisesti säteilyonnettomuustilanteisiin liittyvää koulutusta.
- Säteilymittaustoimintaa kehitetään. Kehittämisessä huomioidaan tulevan kansallisen säteilymittausstrategian työn tulokset.

4. Kuntien varautumisen tukeminen

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Kunnilla ja viranomaisilla on velvollisuus varmistaa tehtäviensä häiriötön hoitaminen kaikissa oloissa. Tähän tähdätään valmiussuunnitelmilla, joiden tavoitteena on varmistaa toimintojen ylläpitäminen ja kuntalaisten turvallisuus niin normaaliajan häiriötilanteissa kuin myös valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa.

Kuntien toiminnan lähtökohtana on, että varautuminen ja valmiussuunnittelu ovat osa normaalia toimintaa ja johtamista. Häiriötilanteessa kriisijohtaminen on normaalin johtamisen soveltamista erityistilanteissa ja tarvittaessa poikkeuksellisin resurssein. Palveluiden järjestämisvastuu häiriötilanteissa säilyy kunnalla silloinkin, kun palvelutuotanto hankitaan yksityisiltä palvelun tuottajilta.

Pelastuslaitoksen tehtävänä on tukea kuntien valmiussuunnittelua (PeL 27§). Kuntien toimialat ja liikelaitokset ovat pelastuslain 46 § ja 47 § mukaisesti velvollisia osallistumaan pelastustoiminnan suunnitteluun. Kuntien ja pelastuslaitoksen varautumisen suunnittelu voidaan siis nähdä yhteisenä toimintana.

Kuntien valmiussuunnittelun tuki keskittyy suunnitelmatyön pääkohtien valmisteluun ja suunnitelman tarkistamiseen. Valmiussuunnittelun tukemiseen on edellisellä päätöskaudella osoitettu kahden riskienhallinnan viranhaltijan henkilöresurssi.

Pelastuslaitoksen tuki kuntien varautumiseen käsittää yhteisen suunnittelun lisäksi häiriötilanteiden tukipalveluita, yhteistoiminnassa pidettäviä valmiusharjoituksia, sekä väestönsuojien käyttöä ja ylläpitoa koskevaa ohjausta ja neuvontaa

Pelastuslaitos tukee kuntien toimintaa kriisin aikana. Häiriötilanteiden aikaisen tuen järjestäminen kuvataan erillisessä Pelastustoiminnan tukeminen -suunnitelmassa. Suunnitelman mukaisesti pelastuslaitos on osoittanut kuntien johtoryhmiin yhteyshenkilöt pelastuslaitoksen päällystöstä. Pelastuslaitoksen yhteyshenkilön tehtävänä on tukea kunnan johtoryhmän kriisijohtamista ja helpottaa kunnan ja pelastuslaitoksen johtokeskuksen välistä viestintää ja tilannekuvan jakoa. Pelastuslaitoksen tilannekeskuksen kautta järjestetään kunnille myös hälyttämis- ja tiedottamispalveluita. Häiriötilanteen aikaista tukea voidaan järjestää pelastuslaitoksen aloitteesta sekä kunnan pyytämänä.

Väestönsuojia koskeva ohjaaminen toteutuu pääasiassa kiinteistöjen yleisten palotarkastusten yhteydessä. Väestönsuojia ja varautumista koskevaa neuvontaa toteutetaan kiinteistön omistajille pelastussuunnittelun ohjaamisen yhteydessä. Pelastuslaitos ylläpitää rekisteriä toiminta-alueen väestönsuojista.

Pelastuslaitos on toteuttanut kuntien valmiussuunnittelun tukemista edellisen palvelutasopäätöksen mukaisesti. Pelastuslaitos on tehnyt kuntien kanssa yhteistyötä valmiusharjoitusten osalta lähettämällä yhteyshenkilöitä ja osallistumalla kuntien omiin harjoituksiin. Keskeisimmät kehittämistoimenpiteet edellisen päätöskauden osalta on Porvoon evakuointivalmiuden parantaminen. Kuntien evakuointisuunnittelua jatketaan muiden alueen kuntien osalta tulevalla palvelutasopäätöskaudella.

Tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen alueella keskeisiä suuronnettomuusriskejä ovat laajahko kotimaisen ydinvoimalaitoksen onnettomuus ja suurteollisuuden kemikaalionnettomuudet, joihin tulee vastata osittain myös kuntien valmiussuunnittelulla.

Sisäministeriön asetuksessa pelastustoimen suunnitelmista veloitetaan sisällyttämään pelastuslaitoksen suunnitelmiin pelastustoimintaan osallistuvien valtion ja kuntien virastojen, laitosten ja liikelaitosten voimavarat. Kuntien suorituskykyä eri häiriötilanteisiin kartoitetaan tulevilla päätöskaudella ensisijaisesti kuntien oman suunnittelun tarpeisiin sekä pelastustoiminnan tueksi. Vastaavasti kuntien omistamien väestönsuojien ja suojamateriaalien ylläpitoa tulee tukea yksittäisten suojien valvonnan lisäksi kokonaisuus huomioiden. Kuntien tilatoimialojen kanssa on sovittava menettelyt väestönsuojien kokonaisuuden hallinnasta ja tiloihin liittyvästä varautumisesta.

Porvooseen suunniteltu evakuointikeskus pyritään viemään toimintamallina muihin toiminta-alueen kuntiin.

Päätös palvelutasosta

- Jokainen toiminta-alueen kunta suunnittelee pelastuslaitoksen kanssa yhteensovitettut ja ajantasaiset menettelyt evakuoidun väestön vastaanottamiseksi ja huoltamiseksi.
- Kartoitetaan kuntien suorituskyvyt pelastustoimintaa varten.
- Yhteisen tilannekuvan menettelyt sovitaan käytännön tasolla, sekä suurteollisuuden, että toiminta-alueen kuntien kanssa.
- Kuntien johtoryhmien hälytyspalvelua ylläpidetään ja testataan vuosittain.

5. Ensihoito

Pelastuslaitoksella ja HUS Porvoon sairaanhoitoalueella on toistaiseksi voimassa oleva yhteistoimintasopimus ensihoitopalveluiden järjestämisestä Porvoon sairaanhoitoalueella. Pelastuslaitos järjestää ensihoitopalvelun omakustannusperiaatteella ja pelastuslaitoksen ensihoidon tehtäväalue toimii omana erillisenä kustannuspaikkana.

HUS vastaa sairaanhoitopiirin vastuulla olevien ensihoitopalveluiden järjestämisestä sairaanhoitoalueillaan. HUS vastaa siten ensihoidon palvelutasopäätöksen laatimisesta ja valvonnasta. Siinä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvan henkilöstön koulutus, valmius, tavoitteet potilaan tavoittamisajasta ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

HUS toteuttaa ensihoitolääkäripäivystyksen, muut lääkärijohtoiset asiantuntijapalvelut ja vastaa ensihoidon sähköisestä potilaskertomusjärjestelmästä. HUS Porvoon sairaanhoitoalue vastaa alueensa ensihoidon vastuulääkäripalveluista sekä ensihoidon kenttäjohtamisjärjestelmästä. HUS vastaa ensihoitopalvelun tarvitsemista lääkkeistä ja hoitotarvikkeista.

Pelastuslaitos vastaa HUS palvelutasopäätöksen mukaisista ensihoitajista ja heidän pätevyyksistään sekä ensihoitajiin liittyvästä henkilöstöhallinnosta, ensihoitovalmiuden ylläpidosta, hoitovälineistä, kalustosta ja ajoneuvoista sekä toimitiloista ja viestiliikennejärjestelmistä. Pelastuslaitos vastaa ensihoitotehtäviin liittyvistä potilas- ja KELA-laskutuksista.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on toteuttaa ensihoitopalvelut omakustannusperiaatteella laadukkaasti ja taloudellisesti sekä turvata palvelun toteutuksen edellytykset ja häiriötön ensihoitovalmius yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kaikissa tilanteissa.

6. Kehittämissuunnitelma

Palvelutasopäätöksen tulee sisältää suunnitelma palveluiden kehittämisestä. Kehittäminen kuuluu kiinteänä osana jokaisen pelastuslaitoksen asiantuntijan työhön ja lisäksi kehittämistä tehdään useissa eri verkostoissa, kuten Uudenmaan pelastuslaitosten kesken ja valtakunnallisissa kumppanuusverkoston alaisissa työryhmissä.

Kehittämissuunnitelmassa kuvataan sellaiset palvelutasoa koskevat päätökset, jotka aiheuttavat pelastuslaitoksella merkittävää voimavarojen tai toimintojen uudelleen kohdentamista tai kustannusvaikutuksia.

Investoinnit

Tulevan palvelutasopäätöskauden suurimmat investoinnit koostuvat lähinnä kaluston uushankinnoista. Yhden sammuksauton hankintakustannuksiksi arvioidaan 400 000 euroa.

ICT kustannusten osalta tulevalla päätöskaudella viranomaistoimintaan liittyvä toiminta pyritään siirtämään Erillisverkot Oy:n ylläpitämään turvallisuusverkkoon. Pelastuslaitos tulee siis jatkossa toimimaan entistä enemmän kahdessa eri ICT-verkkoympäristössä. ICT kustannusten vuosittainen kasvu on arviolta 200 000 euroa.

Pelastuslaitoksen toimintavalmiuden puutteet

Pelastuslaitoksen toimintavalmiudessa on tällä hetkellä puutteita Sipoon Söderkullassa sekä Loviisan Koskenkylässä. Paloasemat 2030 selvityksen perusteella tulevaisuudessa haasteita toimintavalmiusaikatavoitteiden täyttämiseksi syntyy myös itäiseen Porvooseen Kevätkummun alueelle.

Pelastuslaitos selvittää kärkiyksikön hankintaa ja sijoittamista Söderkullaan suunnitellulle ensihoitoasemalle.

Sopimuspalokuntien ja sivutoimisten paloasemien toimintaedellytysten kehittäminen

Vapaaehtoishenkilöstön saatavuus haastaa pelastuslaitoksen toimintavalmiutta. Erityisesti sivutoimisten palokuntalaisten toimintaan osallistuminen on pienentynyt. Savusukelluskelpoisten vapaaehtoisten määrä vähenee jatkuvasti.

Toiminnan kehittäminen tapahtuu yhdessä sovittujen tavoitteiden kautta ja vastavuoroisesti. Tämän perustana ovat valtakunnalliset, yhdenmukaiset ohjeet. Pelastuslaitos huolehtii sopimuspalokuntien riittävästä toiminnan ohjauksesta ja viestinnästä. Palokunnille tarjotaan mahdollisuuksia toimintojen kehittämiseen sopimuspalokunnan osoittamien valmiuksien perusteella.

Sopimuspalokuntien osalta pelastuslaitos edellyttää palokuntasopimuksen noudattamista ja tehtävien asianmukaista hoitamista voimassa olevien ohjeistusten mukaisesti. Henkilökohtaisella sopimuksella työskentelevän sivutoimisen henkilöstön tulee noudattaa työnantajan ohjeistuksia. Pelastuslaitos sitoutuu ongelmien ratkaisuun yhteistoiminnassa ja rakentavasti. Toiminnan kehittämiseen suhtaudutaan kannustavasti, vastuullisen taloudenpidon puitteissa.

Pelastuslaitos seuraa tulevalla palvelutasopäätöskaudella tehostetusti sopimuspalokuntien ja sivutoimisten paloasemien toimintavalmiutta lähtöaikojen, minimivahvuuksien ja henkilöstömäärien osalta. Henkilöstön osalta seurataan kokonaishenkilöresurssia, aktiivisten palokuntalaisten määrää

sekä savusukelluskelpoisten määrää. Sopimuspalokuntia ja sivutoimista henkilöstöä tuetaan oman toiminnan arvioinnissa ja tiedonvaihdossa siten, että mahdollisiin ongelmiin voidaan reagoida ennen toimintavalmiuden heikkenemistä.

Pelastuslaitos tukee sopimuspalokuntien jäsenhankintaa yhdessä palokuntien kanssa sovittujen periaatteiden mukaisesti. Sivutoimisen henkilöstön osalta toteutetaan rekrytointikampanjoita tehostetusti.

Sopimuspalokunnille ja sivutoimisille paloasemille on nimetty vastuupalomestari, joka käytännössä huolehtii päivittäisestä yhteistyöstä ja toiminnasta sopimuspalokunnan ja -palokuntalaisten kanssa. Toiminnan ohjaamisen vastuujakoa ja rakennetta tarkastellaan säännöllisesti.

Tavoitteet

- Ylläpidetään sopimuspalokuntien ja sivutoimisten paloasemien toimintavalmius tulevalla päätöskaudella vähintään vuoden 2020 tasolla.

Pelastustoiminnan suunnitelmat

Pelastustoiminnan suunnittelukokonaisuuden eheyttä ja ylläpitoa tulee kehittää sisäministeriön asetuksen vaatimusten ja toimintaympäristön riskien mukaisiksi. Lisäksi suunnitteilla oleva Uudenmaan pelastuslaitosten yhteinen johto- ja tilannekeskus asettaa tarpeita yhdenmukaisille toiminnoille pelastustoiminnan johtamisjärjestelmässä, johon sisältyvät pelastustoiminnan suunnitelmat.

Nykyinen suunnitelmakokonaisuus on osittain päivittämättä ja tehty ensisijaisesti pelastuslaitoksen omaan toimintakulttuuriin pohjautuen. Suunnittelussa tulee pyrkiä yhdenmukaisiin toimintamalleihin Uudenmaan muiden pelastuslaitoksen kanssa.

Pelastuslaitoksen suunnittelussa tulee antaa enemmän huomiota toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen. Jatkossa suunnitelmien ja ohjeiden päivityksessä huomioidaan riittävällä tasolla materiaallinen varautuminen, toimintaa koskeva yritysturvallisuus ja henkilöriskien vähentäminen. Toimintatavalla tuodaan varautumista lähemmäs jatkuvaa päivittäistoimintaa. Toiminnan suunnittelu ja sopimusten hallinta tulee myös kytkeä tiiviimmin toisiinsa.

Tulevan päätöskauden keskeisimmät pelastustoiminnan suunnittelukokonaisuudet:

- kohdekorttijärjestelmän käyttöönotto
- tilannekeskuksen onnettomuustyyppikohtaiset toimintaohjeet
- sammutusvesisuunnitelman päivittäminen
- sisäministeriön asetuksen mukainen ohje huolto- ja tukitoimintojen järjestelyistä, mukaan lukien pelastustoiminnassa tarvittava materiaallinen varautuminen

Suunnitelmakokonaisuuden päivittämiselle luodaan seurantajärjestelmä, jonka avulla varmistetaan myös, ettei eri suunnitelmissa ja ohjeissa ole ristiriitaista tietoa.

Tavoitteet

- Sisäministeriön asetuksen mukaiset puuttuvat pelastustoiminnan suunnitelmat laaditaan vuoteen 2022 mennessä.
 - päävastuu ja voimavarat: pelastustoiminnan tehtäväalue
- Suunnitelmakokonaisuuden seuranta toteutetaan vuoteen 2021 mennessä.
 - päävastuu: pelastustoimen johdon tehtäväalue
- Kohdekorttijärjestelmän käyttöönotto toteutetaan vuoteen 2022 mennessä
 - päävastuu: pelastustoimen johdon tehtäväalue
 - voimavarat: riskienhallinnan ja pelastustoiminnan tehtäväalue
- Korkeariskisimmät automaattisella paloilmoittimella varustetut kiinteistöt lisätään laadittavaan kohdejärjestelmään tulevan palvelutasopäätöskauden aikana (kohteet, joiden valvontasuunnitelman mukainen valvontaväli 12kk.).
 - päävastuu: riskienhallinnan ja pelastustoiminnan tehtäväalueet yhteistyössä erikseen määriteltävän tehtävänjaon mukaisesti
 - voimavarat: pelastuslaitoksen henkilöstö
- Kaikissa suunnitelmissa ja ohjeissa huomioidaan riittävällä tasolla pelastuslaitoksen jatkuvuuden turvaaminen.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyn sekä torjunnan osaamista parannetaan.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksien ennaltaehkäisyn ja torjunnan osaamista kehitetään. Yhteistyötä ja tiedonvaihtoa tehtäväalueiden, työryhmien ja yksittäisten vastuutehtävien välillä lisätään.

Toimintaympäristön tuntemusta Kilpilahden teollisuusalueelle syvennetään ja lisätään koko henkilöstön osalta. Hyödynnetään paremmin kemikaalivalvonnasta saatavaa tietoa harjoitusten suunnittelussa ja osaamisen kehittämisessä.

Torjuntatoimien suunnittelussa pyritään vakioituihin operaatiomalleihin, joissa pelastusjoukkueen suorituskyyky on määritely asemapaikoittain.

Kalusto- ja suojamateriaalihankinnoissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon myös materiaallinen varautuminen säteilyvaaratilanteisiin, öljyvahingontorjuntaan ja pandemiatilanteisiin. Tällä pyritään välttämään ensisijaisesti suojavarusteiden päällekkäistä varastointia ja vähentämään hävikkiä, mutta varmistetaan samalla riittävän ja laadukkaan suojavarustekapasiteetin ylläpito.

Tavoitteet

- Kartoitetaan kemikaalivalvonnan-, säteilyturvallisuuden- sekä vaarallisten aineiden pelastustoiminnan työryhmien ja hankkeiden nykytila ja tavoitteet.
- Seurataan eri hankkeiden ja projektien tuottamaa tietoa ja hyödynnetään sitä toiminnassa.

Kulttuurihistoriallisten kohteiden turvallisuuden edistäminen

Kulttuurihistoriallisten kohteiden turvallisuutta edistetään tulevalla palvelutasopäätöskaudella koko pelastuslaitoksen voimavaroilla.

Kulttuurihistoriallisten kohteiden pelastustoiminnan suunnittelussa ja valvonnassa huomioidaan sekä henkilöriskit, että historiallisen rakennustavan tuomat haasteet. Toiminnan kehittämisessä hyödynnetään asiantuntemusta museovirastolta, kiinteistöjen omistajilta ja mahdollisuuksien mukaan perinnerakentamisen asiantuntijoilta.

Tavoitteet

- Historialliset puutaloalueet huomioidaan seuraavassa sammutusvesisuunnitelman päivityksessä. Suunnitelma päivitetään 2021.
- Kulttuurihistoriallisten kohteiden pelastustoiminnan-, valvonnan- ja turvallisuusviestinnän suunnittelun yhteensovitetään tarvittavin osin vuoteen 2022 mennessä. Toimintojen tarkemmat osatavoitteet on päätetty kunkin palvelun päätöskohdassa.

7. Palvelutasopäätöksen voimassaoloaika ja seuranta

Palvelutasopäätös on voimassa 2021-2024. Palvelutasopäätös toimeenpannaan vuosittain laadittavissa toimintasuunnitelmissa ja talousarvion sitovissa tavoitemäärittelyssä. Seurannan mittarit julkistetaan vuosittain Porvoon kaupungin tilinpäätöksessä.

Palvelutasopäätöksen päätökset kootaan seurantataulukkoon, jossa niiden edistymistä seurataan määrävälein. Kalenterivuoden sisällä tavoitteiden toteutumista seurataan pelastustoiminnan sekä riskienhallinnan kuukausittaisissa henkilöstöpalavereissa, sekä johtoryhmän kokouksissa. Seurantaan kuuluu poikkeamista ja häiriöistä ilmoittaminen sekä näiden arvioiminen. Itä-Uudenmaan pelastuslaitos tulee tulevilla päätöskaudella hyödyntämään Pelastuslaitosten TKI -verkoston tuottamaa omavalvontaohjelmaa toiminnan laadun seuraamiseksi ja varmistamiseksi.

Aluehallintoviraston valvoo pelastustoimen palvelutasoa, jos palvelutasossa on huomattavia epäkohtia eikä niitä korjata aluehallintoviraston asettamassa määrääjassa, aluehallintovirasto voi 105 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla velvoittaa alueen pelastustoimen saattamaan palvelut tässä laissa vaaditulle tasolle.

Aluepelastuslautakunta voi Itä-Uudenmaan alueellisen pelastustoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti asettaa kunnalle veloitteita palvelutason korottamisesta vähimmäistasolle (1.1.2003, 6 §).

Valmiuslain 12 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Lisäksi pelastuslain 28 §:n mukaisesti palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa ja olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen. Poikkeusolojen vallitessa tai erityisen painavasta syystä (esimerkiksi vakava häiriötilanne) palvelutasopäätöksestä voidaan poiketa, mikäli se on tarpeen tehtävien priorisoinnin vuoksi tai mikäli palvelutason ylläpitäminen joillain osa-alueilla on käytännössä mahdotonta. Päätöksen poikkeamisesta tekee pelastusjohtaja viranhaltijapäätöksellä.

Päätös palvelutasosta

- Palvelutasopäätös on voimassa 2021–2024.
- Palvelutasopäätöksestä voidaan poiketa poikkeusoloissa tai erityisen painavasta syystä pelastusjohtajan viranhaltijapäätöksellä.